

VELYKOS SIBIRE

Povilas Pečeliūnas

*Tarp miškų, tarp pusynų baltųjų
Aš atplaukiantį aidą girdžiu.
Tai — Velykų giesmė — Aleliuja,
Tai — giesmė iš tyriausių širdžių.
— Nugalėta mirtis. Kėlės Kristus, —
Rezurekcijoj gaudžia varpai.
Toj giesmėj aš tave atpažįstu,
Tu Velykų man ženklų tapai.
Aš esu ir procesijoj, šventėj
Su tavim, nors pusyną brendu.
Ir tikiu, kad, tą žiemą iškentęs,
Aš sulauksiu tavęs ir žiedų.
Tarp miškų, tarp pusynų baltųjų
Tavo aidintį balsą girdžiu —
Tad skambėki, džiugus Aleliuja,
Vis garsiau iš tyriausių širdžių!*

Permės sritis, 35 konclageris
1981.IV.19

BŪTINA REAGUOTI Į EUROPOS SAUGUMĄ SILPNINANČIUS RUSIJOS VEIKSMUS

Balandžio 4 dieną NATO valstybių narių užsienio reikalų ministrų susitikime Vašingtone ministras Linas Linkevičius ragino reaguoti į Europos saugumą silpninančius Rusijos veiksmus Juodosios jūros regione ir ginklų kontrolės srityje.

„Karinė agresija Rytų Ukrainoje, Krymo aneksija ir militarizacija, dalies Sakartvelo teritorijos okupacija, laivybos laisvės varžymas Juodojoje ir Azovo jūroje yra dalis Rusijos strategijos ardyti Europos saugumo architektūrą. Turime skirti papildomą dėmesį Juodosios jūros saugumui ir paremti Rusijos agresiją patiriančias šalis“, – sakė L. Linkevičius.

Susitikime taip pat daug dėmesio skirta Vidutinio nuotolio branduolinių pajėgų

(INF) sutarties pažeidimui. Praėjusiais metais NATO pareiškė, kad Rusija sukūrė ir dislokavo raketų sistemą 9M729, tokiu būdu pažeisdama INF sutartį. JAV ir kiti sąjungininkai jau šešerius metus ragina Rusiją žengti reikiamus žingsnius sutarties išsaugojimui, tačiau Maskva iki šiol nepateikė įtikinamų atsakymų į NATO šalims nerimą keliančius klausimus.

„Sutarties pažeidimas yra strateginės reikšmės iššūkis ir NATO imsis visų reikiamų priemonių kolektyvinės gynybos ir atgrasymo patikimumui užtikrinti. Rusija šiuo metu nėra bendradarbiavimo partnerė. Vien dialogo akivaizdžiai nepakanka, nes Rusija toliau tęsia agresyvią politiką ne tik Ukrainoje ar Sakartvele, bet taip pat

PRELATAS EDMUNDAS J. PUTRIMAS
Lietuvos vyskupų konferencijos (LVK) delegatas
užsienio lietuvių katalikų sielovadai

ŠV. VELYKŲ SVEIKINIMAS 2019 M.

„TUŠČIAS KAPAS“

„Petras ir tas kitas mokinys nuskubėjo prie kapo... Pasilenkęs jis mato numestas drobules, tačiau į vidų nėjo“ (Jono 20; 4-5), - skaitome Velykų ryto Evangelijoje, kai Kristaus apaštalai nuskubėjo prie kapo ieškoti Jėzaus.

Mes taip pat kasdien ieškome tai dėmesio, tai meilės, savigarbos, laimės ar uždarbio, kad išlaikytumėm savo šeimas, kad būtų patogiau bei saugiau gyventi. Ieškome savo tautinės tapatybės, šeimos šaknų, tolimų giminaičių, seniai matytų draugų. Kaip natūralu ieškoti Jėzaus bei tikėjimo prasmės per kitų pavyzdį, malda, Dievo žodį. Mes neieškome to Dievo, kuris stebuklingai išpildys visus mūsų norus ir troškimus - per Jėzų Kristų mes ieškome to Dievo, kuris tapo vienu iš mūsų ir veda į nenykstantį džiaugsmą, ramybę ir atleidimą.

Šalia visų Velykų švenčių tradicijų raskime laiko dalyvauti Didžiojo Velykų Tridienio apeigose, kuriose per liturgiją, Dievo žodį minime Jėzaus kančią, mirtį ant kryžiaus ir Prisikėlimą.

Velykinė džiaugsmo viltis telaimina Jūsų šeimos narius bei bendruomenes, išsisklaidžiusias po visus kontinentus!

Pagarbiai Kristuje,

Prelatas Edmundas J. Putrimas

ir Sirijoje, Venesueloje, Balkanuose. Tarptautinės teisės pažeidimai privalo turėti aiškias pasekmes ir kainą“, – pabrėžė L. Linkevičius.

Susitikimo metu ministrai priėmė saugumui Juodosios jūros regione skirtų priemonių paketą. Jį sudaro papildomi sąjungininkų veiksmai ir atitinkamų pajėgumų stiprinimas bei didesnės paramos Sakartvelui ir Ukrainai priemonės.

NATO užsienio reikalų ministrų susitikimas vyks ta balandžio 3-4 dienomis Vašingtone, kur prieš 70 metų buvo pasirašyta Šiaurės Atlanto sutartis. **LR URM**

Margučiai.

Danutės Bindokienės nuotr.

LIETUVA ĮTEIKĖ NOTĄ RUSIJAI DĖL ATSTOVYBĖS MASKVOJE SAUGUMO UŽTIKRINIMO

Balandžio 12 d. į Užsienio reikalų ministeriją iškviestas Rusijos Federacijos ambasados Lietuvoje atstovas, kuriam įteikta nota dėl gautų grasinimų Lietuvos diplomatinės atstovybės Rusijos Federacijoje darbuotojams ir jų šeimos nariams.

Kovo 31 dieną Lietuvos ambasados Maskvoje gautas grasinantis laiškas, raginantis ambasados darbuotojus ir jų šeimos narius per 1 mėnesį išvykti iš Maskvos, siejamas su Vilniaus apygardos teismo paskelbtu kaltinamuoju nuosprendžiu Sausio 13-osios byloje. Laiškas pasirašytas Rusijos specialiųjų tarnybų veteranus vienijančios organizacijos „Rusijos veteranai“.

Balandžio 1 dieną Lietuvos ambasada oficialia nota kreipėsi į Rusijos Federacijos užsienio reikalų ministeriją, prašydama nedelsiant atlikti šio įvykio tyrimą ir užtikrinti atstovybės darbuotojų ir jų šeimos narių fizinį saugumą. Į šį kreipimąsi iki šiol nesulaukta jokios oficialios Rusijos užsienio reikalų ar kitų institucijų reakcijos.

Per iškviestąją Rusijos Federacijos ambasados atstovą pakartotinai perduotas reikalavimas kuo skubiau atlikti incidento tyrimą bei užtikrinti Lietuvos atstovybės darbuotojų ir jų šeimos narių saugumą, remiantis 1961 metų Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių.

LR URM

Jubiliejinis NATO valstybių narių užsienio reikalų ministrų pasitarimas Vašingtone.

NATO

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) balandžio 12 d. oficialiai paskelbė kandidatus į prezidentus – jiems įteikti kandidato pažymėjimai. Prezidento rinkimuose kandidatuoja socialdemokratas eurokomisaras **Vytenis Povilas Andriukaitis**, filosofas **Arvydas Juozaitis**, europarlamentaras **Valentinas Mazuronis**, ekonomistas **Gitanas Nausėda**, Seimo nariai **Mindaugas Puidokas** ir **Naglis Puteikis**, „valstiečių“ kandidatas premjeras **Saulius Skvernelis**, konservatorių kandidatė parlamentarė **Ingrida Šimonytė**, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos vadovas europarlamentaras **Valdemaras Tomaševskis**. Oficialiai paskelbus kandidatus, jie įgyja teisinę neliečiamybę. Anksčiau VRK atsisakė kandidatais registruoti europarlamentarą Petrą Auštrevičių, Alfonsą Butę, Petrą Gražulį ir Kazimierą Juraitį. Jiems nepavyko surinkti įstatyme numatytų mažiausiai 20 tūkst. rinkėjų parašų. Prezidento rinkimai Lietuvoje vyks gegužės 12 dieną.

Balandžio 12 dienos duomenimis, balsuoti užsienyje užsiregistravo 29 796 rinkėjai. Tai 55 proc. daugiau užsiregistravusių rinkėjų nei 2016 metų Seimo rinkimuose (19 207 rinkėjai), skelbiama pranešime žiniasklaidai. Atstovybėje Jungtinėje Karalystėje užsiregistravo 9597, Airijoje – 2385, Norvegijoje – 1813, Ispanijoje (Madride ir Valensijoje) – 862 rinkėjai. Atstovybėse JAV (Vašingtone, Čikagoje, Niujorke ir Los Andžele) bendrai užsiregistravo 4 322 rinkėjai. Atstovybėje Japonijoje balsuoti registruojasi Lietuvos piliečiai, gyvenantys Australijoje (428), Naujojoje Zelandijoje (75), Singapūre (44). Aktyviai balsuoti registruojasi ir Vokietijos (1905), Belgijos (1210), Danijos (1176), Švedijos (1019) lietuviai. Užsienio reikalų ministerija nuo vasario 15 dienos vykdo elektroninę rinkėjų registraciją. Gegužės 12 dieną vyks Lietuvos prezidento rinkimai, taip pat ir du referendumai: dėl dvigubos pilietybės bei Seimo narių skaičiaus mažinimo. Gegužės 26 vyks rinkimai į Europos parlamentą.

Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) balandžio 12 d. paviešino kandidatų prezidento rinkimuose anketas, turto ir privačių interesų deklaracijas. Paaikškėjo, kad valstybės vadovo siekiantis filosofas Arvydas Juozaitis beveik per 63 metus neužgyveno nieko – turi 1800 eurų santaupų. Jis yra daugartinis sovietų Lietuvos plaukimo čempionas, 1976 metais Monrealio olimpinėse žaidynėse rekordininkas ir bronzos medalio laimėtojas. Šiuo metu A. Juozaitis teigė pragyvenantis iš olimpinės rentos, siekiančios 1300 eurų. Paklaustas, kodėl žmona negali turėti turto, kandidatas paaikškino, kad sutuoktinė šiuo metu augina vaikus ir yra visiškai jo išlaikoma.

Kandidatas Gitanas Nausėda 2017-aisiais, kai dar dirbo SEB banko vyriausiuoju ekonomistu, deklaravo gavęs 103 551 eurą pajamų. Mokesčių jis sumokėjo 12 677 eurus.

Registru centro specialistų atlikta naujausia Gyventojų registro analizė atskleidžia, kad balandžio 1 dieną savo gyvenamąją vietą Lietuvoje buvo deklaravę 3,026 mln. gyventojų. Lietuvoje pirmąjį ketvirtį gimė kiek daugiau nei 7,8 tūkst. naujagimių (pernai tuo pačiu laikotarpiu 8,1 tūkst.). Daugiausiai gimimų užfiksuota Vilniuje – iš viso beveik 2,9 tūkst., arba dešimtadaliu daugiau nei per pirmus tris praėjusių metų mėnesius. Visoje šalyje šiuo metu yra per 650 tūkst. pensinio amžiaus gyventojų, arba 21,6 proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus. Didžiausia pensinio amžiaus gyventojų dalis gyvena Ignalinos rajone (28,3 proc.), mažiausia – Klaipėdos rajone (15,9 proc.). Tačiau Registru centro metodologija skiriasi nuo Statistikos departamento vertinamo gyventojų skaičiaus. Balandžio pradžioje šalyje gyveno 2 790 322 gyventojai, tuo pačiu laikotarpiu prieš metus Lietuvoje buvo 10 tūkst. gyventojų daugiau, rodo Statistikos departamento skaičiai. Registru centras bendrą šalies gyventojų skaičių apskaičiuoja susumavęs visų kiekvienoje savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravusių asmenų ir asmenų, įtrauktų į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, skaičių. Tuo metu Statistikos departamentas pagal savo metodologiją skaičiuoja nuolatinius šalies gyventojus.

Seimo Biudžeto ir finansų komiteto nariai Andrius Kubilius ir Mykolas Majauskas gindami viešąjį interesą kreipsis į Generalinę prokuratūrą dėl Seimo Biudžeto ir finansų komiteto (BFK) pirmininko Stasio Jakeliūno „piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi ir neteisėto bandymo paveikti Lietuvos banko (LB) priimamus sprendimus“, rašoma Seimo narių išplatintame pranešime. Pranešime teigiama, kad LB patiria neteisėtą spaudimą iš BFK pirmininko, kuris galimai siekia daryti įtaką centrinio banko priimamiems sprendimams, nepagrįstai grasina šiai institucijai ir jos vadovams.

Pernai besivystančioms šalims Lietuva skyrė beveik 50 mln. eurų, balandžio 12 d. skelbia Užsienio reikalų ministerija (URM). Tai rodo pirminiai Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) duomenys. Daugiausia lėšų – 39,87 mln. – skirta daugiašalei paramai, dvišalei – 10,06 mln. eurų.

Parengta pagal Lietuvos žiniasklaidos pranešimus

JAV VICEPREZIDENTAS: „WIKILEAKS“ GALĖJO VEIKTI RUSIJOS NAUDAI

JAV viceprezidentas Mike Pence.

Reuters

JAV viceprezidentas Mike'as Pence'as pritaria buvusio CŽV vadovo, dabartinio valstybės sekretoriaus Mike'o Pompeo nuomonei, kad organizacija „WikiLeaks“ galėjo veikti Rusijos naudai. M. Pence'as tai pareiškė balandžio 12 d. televizijos kanalui CNN, paklaustas, ar jis sutinka su M. Pompeo požiūriu.

2017 metų balandžio 17 d. M. Pompeo, vadovavęs CŽV 2017-2018 metais, pareiškė, kad „WikiLeaks“ – tai „nevalstybinė priešiška žvalgybos tarnyba, kuri veikia pamokyta tokių šalių, kaip Rusija”.

„Taip, mes su tuo visiškai sutinkame. Kaip tik todėl Teisingumo departamentas siekia Juliano Assange'o es-

tradicijos”, – pabrėžė JAV viceprezidentas, pridurdamas, kad „WikiLeaks” įkūrėjo atžvilgiu turi būti įvykdytas teisingumas.

Pasak M. Pence'o, J. Assange'as dalyvavo vienoje didžiausių Amerikos istorijoje slaptos informacijos kompromitavimo kampanijų. „WikiLeaks” įkūrėjas sukėlė pavojų JAV kariškiams ir todėl turi stoti prieš teisimą, pažymėjo viceprezidentas.

Londono policijos pareigūnai balandžio 11 d. rytą sulaukė J. Assange'ą Ekvadoro ambasadoje, kur jis praleido pastaruosius septynerius metus. Anksčiau tą pačią dieną Ekvadoro valdžia nusprendė atimti jam diplomatinio prie-

globsčio statusą. Didžiosios Britanijos policija atvyko į diplomatinės atstovybės pastatą Ekvadoro ambasadoriaus kvietimu.

2012 metais J. Assange'as paprašė prieglobsčio Ekvadoro ambasadoje Londone, kad išvengtų ekstradicijos į Švediją, kur buvo išduotas jo arešto orderis dėl kaltinimų prievarta ir išžaginimu. J. Assange'as labiausiai bijojo, kad Švedija deportuos jį į JAV, kur, kaip anksčiau teigė žiniasklaida, australui gresia iki 35 metų kalinimo arba mirties bausmė už slaptų Valstybės departamento duomenų publikavimą.

„WikiLeaks” įkūrėjas kaltinimus atmeta ir vadina juos politiškai motyvuotais. **ELTA**

RUSIJA NAUDOJA SOCIALINĘ ŽINIASKLADĄ RINKIMAMS ES PAVEIKTI

Europos Sąjungos žvalgybos agentūros stebi Rusijos pastangas daryti įtaką Europos Parlamento rinkimams, kurie prasideda gegužės 23 dieną, savo dabartinės situacijos pranešimuose teigia naujienų agentūra *dpa*.

Pastangos įtraukia socialinės žiniasklaidos tinklų naudojimą ir tokių valstybės remiamų stočių, kaip RT, panaudojimą Rusijai draugiškų ir Europos Sąjungai kritiškų partijų rėmimui, teigė žvalgybos agentūros.

Kremlius.

Reuters

Tai itin nukreipta į jaunus žmones. Kai kuriais atvejais tikslas yra tiesiog sukelti abejonių dėl Europos Parlamento svarbos ir sumažinti rinkimų, kurie numatyti gegužės 23–26 dienomis, aktyvumą.

Aukšto lygio žvalgybos pareigūnai pabrėžia, kad dabartinės Rusijos pastangos yra mažiau matomos negu per Jungtinių Valstijų prezidento rinkimus 2016 metais ar Prancūzijos rinkimus 2017 metų gegužę. Jungtinėse Valstijose Rusija vogė garsių demokratų elektroninius laiškus, kad pakenktų Hillary Clinton kandidatūrai. Prancūzijoje Rusijos fondai buvo panaudoti kraštutinės dešinės populistų kandidatės Marine Le Pen paramai.

Rusijos vyriausybė kategoriškai atmetė kaltinimus. Pasak Rusijos užsienio reikalų ministerijos, šalis nesiekia paveikti Europos Parlamento rinkimų ir neturi kitų su rinkimais susijusių intencijų.

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor

2713 West 71st St, Chicago, IL 60629-2005

E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA

19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.

Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.

VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirmą klasę - \$78.

Oro paštui į užsienį metams - \$130.00. Atskiros numerio kaina - \$2.00.

Straipsniai, pasirašyti pavardėmis, inicialais ar slaptyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašyti rašinių nespausdiname.

DEMOKRATIJOS GRIMASOS

Kol kas Vakarų civilizacija nesugalvojo nieko geresnio už demokratiją. Bet kaip ir kiekvienas geras daiktas pabosta, taip ir demokratija – šiandien ji susilaukia milžiniško spaudimo ne tik iš diktatoriškų pasaulio šalių, bet ir iš vidaus jėgų, kurios, pačios būdamos demokratijos produktu, neigia ją! Neseniai Lietuvoje, LRT laidoje filosofas Alvydas Jokubaitis kalbėjo apie tokią demokratijos grimasą: pasak jo, demokratija suteikia galimybes savo požiūrius išreikšti ir realizuoti gyvenime visiems žmonėms, nepaisant jų išprusimo. Sekant filosofo mintimis išeitų, kad tokios sistemos rezultatas – vidutinybės arba žemo intelekto žmonės, kurių, deja, visuomenėje yra dauguma, išrenka valdžią pagal save (tuo galima paaiškinti „amžiną nusivylimą“ valdžia, kurią jie patys ir išrenka, o nepraėjus nei porai metų ima piktintis ja), pagal save renkasi gyvenimo normas ir pagal save supranta įsipareigojimus laikytis įstatymų (atrodytų, įstatymas aiškiai nusako, kas galima, o kas ne, bet žemo intelekto žmogui tai nėra motais). Kita vertus, galima ir neperžengti įstatymų ribų, tačiau, balansuojant ant jų ribos, daryti blogus darbus. Prisiminkime V. Štusauską (save vadinusiu „ubagų karaliumi“, – *red.*) „politinę“ karjerą ir veiklą – šio veikėjo pagrindinis principas buvo chamizmas ir nekompetencija, tačiau buvo (ir yra!) žmonių, kuriems jis patiko, kurie už jį balsavo, išrinko Kauno meru (štai tada Kaunas ir krito į duobę), kol galiausiai atsidūrė... Seime. Institucijoje, kurioje norėtume matyti iškiliausius šalies protus ir intelektualus! Deja, ne „Smetonos laikais“ gyvename, kai kiekvienas mažaraštis žinojo savo vietą, gerbė įstatymus ir išsilavinusius žmones. Belieka pripažinti tų mažaraščių prieškario žmonių padorumą ir apgailestauti, kad šiandien šustauskai gali net Seime įsitaisyti. Bet... juk kažkam buvo naudingas toks veikėjas, tiesa? Ypač turint galvoje, kad jis kaip užsakytas nuolat puolė TS- LKD partijos atstovus Seime ir gyvenime? Kas tas kažkas? Atsakymą nesunku surasti pažvelgus į Lietuvą nu-skambėjusią istoriją Vilniuje, kai vandalai sudaužė Generolui Vėtrai skirtą atminimo lentą. Padarė jie tai viduryje baltos dienos, negana to, patys pasiviešino socialiniuose tinkluose, kitaip sakant, net nesislėpė, atvirkščiai – pasireklamavo. Jei tai būtų nutikę „nei iš šio, nei iš to“, kultų klausimas, kodėl vandalams užkliuvo būtent ši lenta? Bet kai žinai, kad pastaruoju metu Jonas Noreika – Generolas Vėtra – tarpukario Lietuvos karininkas, antinacistinio ir antisovietinio pagrindžio dalyvis, viešojoje erdvėje buvo puolamas, neva, jis kaltas dėl dalyvavimo Holokauste, tokio išpuolio ir reikėjo tikėtis. Vienintelė gera šio įvykio žinia – kad tiksliai žinomi kaltininkai, o tai nepalieka vietos interpretacijoms „patys sudaužė“. O štai eskalacija užsiėmė toli gražu ne tamsaus gaivalo atstovai, bet žinomi žurnalistai ir politikai.

2018 m. rugsėjo 21 d. „portalas „Delfi“ publikavo TS-LKD partijos garbės pirmininko Vytauto Landsbergio pasisakymą šia tema, mat tuo metu atsirado „grupė intelektualų“, reikalavusių atimti iš Jono Noreikos – Generolo Vėtros aukštą pomirtinį apdovanojimą, kurį jam įteikė prezidentas A. M. Brazauskas. Profesorius nevienareikšmiškai klausė: ko siekė „intelektualų grupė“? Kalbėdamas apie istorijos šaltinius, V. Landsbergis

NUOLAT SAVE ATRANDANTIS IR TODĖL AKTUALUS NATO

Didžiausias karinis-politinis aljansas atšventė savo 70 metų jubiliejų, prisimindamas 1949-ųjų balandžio 4-ąją, kai 12-os valstybių iš abipus Atlanto vadovai pasirašė Vašingtono sutartį. Nuo to laiko Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO) nuėjo ilgą ir vingiuotą kelią. O šiemet mes kartu su Aljansu minime ne tik septynių dešimtmečių istoriją, bet ir savo 15-os metų narystės sukaktį, kurios reikšmė mūsų saugumui bei pilnaverčiam priklausymui Vakarų pasauliui yra neįkainojama.

Kiekvienas tokio pobūdžio Aljansas susiduria su egzistenciniais iššūkiais pasaulio politikai nestovint vietoje. NATO buvo sukurta siekiant apsaugoti trapų pokarinį stabilumą ir taiką laisvojoje Europoje nuo Sovietų Sąjungos grėsmės. Visas Šaltojo karo laikotarpis nužymėtas įtampos momentais, bet Aljanso stiprumas ir vienybė sėkmingai atgrasė Maskvą nuo ekspansionizmo. Tačiau Šaltojo karo pabaiga ir pagrindinio grėsmės šaltinio išnykimas iškėlė klausimą – o kas toliau? Kokia Aljanso, kuriam taip ir neprireikė panaudoti 5-ojo Vašingtono sutarties straipsnio kolektyvinės gynybos nuostatos, misija pasaulyje, kuriame pagrindinė grėsmė išnyko?

Atsakymą pateikė naujojo

tūkstantmečio pradžią kruvinai nužymėjusi Rugsėjo 11-oji. Stipriausia NATO valstybė patyrė smūgį savo teritorijoje, tačiau ne iš kitos valstybės, o teroristinės organizacijos. Karas prieš terorizmą iš esmės pakeitė Aljanso veidą, o nuo teritorinės gynybos, nors jos ir neatsisakyta, smarkiai persiorientuota į ekspedicines misijas bei stabilumo potencialiuose „karštuosiuose taškuose“ užtikrinimą.

Rusijos karas prieš Ukrainą grąžino suvokimą, kad konvencinės karinės grėsmės, nors ir nauja forma, yra gerokai arčiau. Tuo tarpu nevalstybinių veikėjų, tokių kaip teroristinės grupės, keliamos grėsmės taip pat neišnyko. Todėl pastarasis penkmetis žymi dar vieną milžinišką Aljanso transformaciją, ieškant balanso tarp saugumo užtikrinimo tiek nuo agresyvios Rusijos (kas aktualu rytinėms NATO narėms), tiek nuo terorizmo (kas aktualiau Pietų ir Vakarų Europos valstybėms bei JAV). Taip pat hibridinių grėsmių – priešiškų atakų pilkojoje zonoje – fenomenas neapsieina be dėmesio. Tad grėsmių paveikslas tampa dar sudėtingesnis nei anksčiau.

Ką tai reiškia mums? Kuomet girdime valstybės vadovų ar aukštų pareigūnų vertinimus, jog Lietuva niekada nebuvo tokia saugi,

atkreipė dėmesį į daugybę prieštarų dalykų, kurie kelia pagrįstą abejonių J. Noreikai metama is kaltinimais. Deja, pastebėjo jis, abejonių „neky la užsimojantiems „deheroizuoti“ pasipriešinimo judėjimą Lietuvoje ir jo vadus. Tai pastangos dar nuo sovietmečio, kai jos turėjo būti labiau suprantamos. Taikiny s yra ne tik J. Noreika, sovietų nužudytas Vilniuje, NKVD rūsiuose, ir užkastas Tuskulėnuose. Taikiny s, tas reguliuojamas iš užnugario, yra rezistencija, už kurią J. Noreika buvo baudžiamas ir vokiečių, ir sovietų okupantų. Rezistencija mat tiesiogiai susijusi su okupacija ir atvirkščiai. Okupacijos neteisėtumas – rezistencijos teisėtumas, ir atvirkščiai. Jei pasipriešinimas – sovietų „valstybės“ išdavimas (panašiai mano brolis turėjo būti nubaustas mirtimi už vokiečių Reicho „išdavimą“), tai smurtinė okupacija, kurią įvykdė svetima valstybė, laikoma teisėta. „Jie lakstė po miškus, ir mes juos sutvarkėm“. Čia V. Putino žodžiai apie okupuotą Baltijos šalių pasipriešinimą. Būtent.”

Taigi galime teigti, kad „intelektualų grupė“ sulaukė uolaus talkininko su kūjų rankose. Tai Stanislovas Tomas, į politiką atėjęs su Darbo partija 2012 m. rinkimuose, kuriuose vos nenu-rungė socdemų „dinozauro“ B. Bradausko! Į Seimą jis nepateko, bet iš akiračio nedingo – jis nuolat šmėžavo už Rolando Pakso nugaros, paskui ėmė reikštis prokremliškoje kompanijoje su A. Naku ir panašiais veikėjais. Na, o paskutiniu metu jis taikosi į Europos Parlamentą. Pasižiūrėjus į šio veikėjo biografiją, peržvelgus jo reklaminius filmukus, kur jis dėsto savo „tiesas“ (propaguodamas Čingischano teisę) ir „didžius darbus“, ima ryškėti avantiūristo ir apsimetėlio paveikslas, pagardintas jo raginimais susidoroti su jam netinkamais žmonėmis, kuriuos jis vadina „debilais“. Įdomu, ar Lietuvos teisėsaugai neužkliuvo tokios šios veikėjo kalbos ar visos dėmesys bus nukreiptas tik į vandalizmo aktą, kurį kažkodėl vadina „viešosios tvarkos pažeidimu“? Bet dar įdomiau tai, kad toks tipažas tiko į politikos aukštumas pretenzijas reiškiantiems R. Paksui ir V. Uspaskichui. Su kuo sutapsi, tuo pats tapsi.

Kęstutis Šilkūnas

turime suprasti, kad tai nėra iš piršto laužti ar perdėti pareiškimai. Lietuvoje, kaip ir kitose Baltijos valstybėse bei Lenkijoje, dislokuotos NATO priešakinės pajėgos, kuriose tarnauja penkiolikos valstybių kariai, atlieka esminę atgrasymo nuo konflikto funkciją. Vaizdžiai kalbant, tai yra atotampa, kurią užkabinus aktyvuotųsi sprogmuo – Rusija užpultų ne tik Lietuvą, bet visą Aljansą. Ir nors šie žodžiai įrašyti ir 5-ajame straipsnyje, šiuo atveju tai yra realybė ant žemės, kurios niekaip nepavyktų išvengti. Auga ir didžiųjų NATO sąjungininkių dėmesys ir pagalba mūsų pasirengimui. Reikšmingas to pavyzdys – praėjusią savaitę pasirašyta ilgalaikio JAV ir Lietuvos karinio bendradarbiavimo sutartis.

Ne veltui Rusijos propagandinės žinutės Lietuvoje didžiausią dėmesį skiria būtent gynybos temai, o NATO kliūna didžiausias melo srautas. Apeliuojama į žmonių emocijas – NATO vadinama kaip besiruošianti atakuoti Rusiją ir tai daryti pasitelkiant mūsų teritoriją. Nors būtent Rusijos elgesys bei vykdomos pratybos, imituojančios puolimą prieš mus ir net galimą branduolinio ginklo panaudojimą, yra priežastis, kodėl Aljansas vėl tokį didelį dėmesį skiria šiam regionui.

Ypatingas Kremliaus propagandistų dėmesys taip pat skiriamas sąjungininkų kariams, dislokuotiems Lietuvoje arba atvykstantiems į pratybas, ieškant preteksto paskleisti melagingai informacijai. Galime prisiminti praėjusiais metais pratybų metu įvykusį karinės transporto priemonės incidentą, kuriame jokie civiliai nedalyvavo. Tai nesutrukdė paskleisti melą, jog neva NATO kariai, nesuvaldę šarvuotos mašinos, užmušė vaiką.

Kietojo saugumo paradoksas tame, kad milžiniškas sumas į karius, jų aprūpinimą ir karinę techniką investuojame tikėdamiesi niekada jų nepanaudoti. Tai puikiai iliustruoja dažnai cituojama ištara: kas nemaitina savos kariuomenės, maitina svetimą. Tas pats galioja ir 29-ių, jau greitai 30-ies, kai visos sąjungininkės ratifikuos Šiaurės Makedonijos prisijungimą, Aljansui. Nepaisant įvairių skambių politinių pareiškimų, bendrai sutariama, kad prie naujų saugumo grėsmių prisitaikantis NATO yra esminis visų sąjungininkių saugumo garantas. Neprarandantis, pakitusiomis aplinkybėmis iš naujo atrandantis savo aktualumą.

Vytautas Keršanskas, politologas

LIETUVOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTRAS LANKĖSI OHAJO VALSTIJOJE

Balandžio 5 dieną ministras Linas Linkevičius lankėsi Ohajo valstijoje, kur pristatė investavimo Lietuvoje galimybes bei šalies ekonominius ir politinius prioritetus.

Susitikime su verslo asociacijos „Ohio Business Roundtable“ prezidentu Patrick Tiberi ir asociacijos nariais bei Ohio Valstijos Vystymo agentūros vadovais ministras aptarė galimybes aktyviau plėtoti ekonominį bendradarbiavimą tarp Lietuvos ir Ohajo. Ministras pabrėžė, kad tiek JAV, tiek ir kitų pažangiausių pasaulio šalių verslininkai vis dažniau pasirenka Lietuvą savo investicijoms.

„Kviečiame Ohajo valstijos verslininkus apsilankyti ir investuoti Lietuvoje. Vertiname jūsų patirtį ir pasiekimus gyvybės mokslų, sveikatos apsaugos, finansinių technologijų, energetikos, tyrimų ir pramonės srityse“, – susitikime su verslo asociacijos „Ohio Business Roundtable“ nariais teigė L. Linkevičius. Ministras skatino pasidomėti investicijo-

mis į pažangiausias informacinių ir komunikacinių technologijų, gyvybės mokslų, lazerių, finansinių technologijų sritis Lietuvoje ir kvietė dalyvauti Lietuvoje organizuojamuose verslo skatinimo renginiuose.

„Ohio Business Roundtable“ vienija beveik visas didžiausias Ohajaus verslo kompanijas.

Viename iš 20-ies JAV didžiausių universitetų Ohajo valstijos universitete – ministras skaitė paskaitą, kurios metu pristatė Lietuvą, jos pasiekimus, regioninio saugumo problematiką.

Susitikime su universiteto prorektoriumi Gil Latz, viceprezidente vyriausybiniams reikalams Stacy Rastauskas, bei dėstytoju Jeff Trimble aptartos bendradarbiavimo su Lietuvos akademine įstaigomis stiprinimo galimybės.

Atskirame susitikime su universiteto politologijos ir tarptautinių santykių padalinių vadovais bei profesūra ministras L. Linkevičius kalbėjo apie NATO ir transatlantinių

Iš kairės: LR užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, Ohajo valstijos universiteto dėstytojas Jeff Trimble ir LR garbės generalinė konsulė Ohajo Ingrida Gertrūda Bublienė. *Victor van Buchem nuotr.*

santykių svarbą. Vakarų demokratinių valstybių atsaką į kylančias grėsmes iš Rusijos. Diskusijose universitete daug dėmesio skirta kovai su dezinformacija ir akademinės bendruomenės bei žiniasklaidos rolei, atskleidžiant ir neleidžiant plisti dezinformacijai. Ministras pristatė Lietuvoje sėkmingai veikiančią debunk. euprojektą.

Universiteto Thompson bibliotekos kuratoriai Pasha Johnson ir Eric Johnson ministrui pristatė bibliotekoje saugomus istorinius leidinius ir keleto šimtmečių senumo rankraščius, susijusius su Lietuva, bei žymaus literatūros tyrinėtojo ir kritiko Rimvydo Šilbajorio, dirbusio Ohajo valstijoje, knygas.

Vizito Ohajo sostinėje

Kolumbuse metu vyko neformalus susitikimas su Amerikos lietuvių bendruomene.

Ohajo valstijoje gyvena 11 mln. gyventojų, iš jų 25000 lietuvių ir lietuvių kilmės amerikiečių.

Ohajus, dar vadinamas „Valstijų pramonės sostine“, yra 7-oji ekonomiškai stipriausia JAV Valstija.

LR URM

DU TREČDALIAI GYVENTOJŲ APSISPRENĖ DALYVAUTI REFERENDUME DĖL PILIETYBĖS IŠSAUGOJIMO

Apie gegužę vyksiantį referendumą dėl pilietybės išsaugojimo žino 80 proc. šalies gyventojų. Tai parodė atlikta gyventojų nuomonės apklausa. Neabejojama ir referendumo reikšme – suprasdami jo svarbą, dalyvauti referendume apsisprendę du trečdaliai (65 proc.) apklaustųjų.

„Apklauskos duomenys rodo, kad pilietybės klausimas yra itin svarbus ir reikšmingas visuomenei. Svarbus ir pats aiškumas atsakant į teikiamą referendumo klausimą – ar mes pritarsime, kad Lietuvos piliečiai, įgiję kitos NATO ir ES šalies pilietybę, galės išsaugoti Lietuvos pilietybę, ar ne. Tai kiekvieno iš mūsų pareiga“, – sako Vyriausybės kanclerio pirmasis pavaduotojas Deividas Matulionis.

Kaip parodė tyrimas, dalyvavimas referendume suvokiamas kaip svarbi pilietinės pozicijos išraiška – 89 proc. su šia formuluote visiškai sutinka arba sutinka. Panašios nuostatos matomos ir vertinant teiginį, kad referendume sprendžiamas klausimas yra svarbus Valstybės ir Tautos gyvenimui (atitinkamai 40 proc. ir 45 proc.).

Tyrimo metu taip pat siekta išsiaiškinti, ar gyventojams

pakanka informacijos apie referendumą. Kad informacijos visiškai pakanka, nurodė tik 12 proc. apklaustųjų, dar 33 proc. teigė, kad greičiau pakanka. Kad informacijos greičiau nepakanka, nurodė 38 proc. respondentų, o visiškai nepakanka – 11 proc. apklaustųjų.

Apklauskos duomenimis, patogiausiais žiniasklaidos kanalais referendumo komunikacijai įvardyti TV ir internetas. Svarbu pastebėti gana aiškius vertinimų skirtumus pagal socialines demografines charakteristikas – jaunimas (iki 25 m.) mažiau domisi šiuo klausimu ir turi mažiau žinių. Vyresnio amžiaus bei žemesnio išsimokslinimo respondentų žinios dažniau yra netikslios.

Vyriausybės kanceliarija referendumo viešinimo kampaniją vykdo įgyvendindama Seimo pavedimą informuoti visuomenę apie spręsti referendumu pateikto klausimo svarbą.

Vyriausybės kanceliarijos užsakymu viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų agentūros „Spinter tyrimai“ apklausa atlikta 2019 m. vasario 18–28 d. Tyrimo metu apklausti 1 006 Lietuvos Respublikos piliečiai nuo 18 iki 75 metų. **LR URM**

L. LINKEVIČIUS DALYVAVO SEIMO IR PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS KOMISIJOS POSĖDYJE

Balandžio 10 dieną užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius dalyvavo Lietuvos Respublikos Seime organizuotame Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos posėdyje, kur pasisakė tema „Tautos referendumas dėl pilietybės išsaugojimo“.

„Džiaugiuosi, kad mūsų visų pastangos jau duoda pirmuosius rezultatus – elektroninėje rinkėjų registracijos sistemoje balsuoti užsienyje užsiregistravo daugiau nei 28 tūkst. užsienyje gyvenančių rinkėjų. Liko dar mėnuo iki rinkimų – tikimės, kad pavyks padvigubinti užsienyje balsuo-

ti užsiregistravusiųjų skaičių, lyginant su 2016 metais vykusiais Seimo rinkimais“, – sakė ministras L. Linkevičius.

Ministras paragino visus prisidėti prie pilietinio aktyvumo skatinimo ir išreikšti savo poziciją balsuojant referendume ir rinkimuose. Jis komisijos nariams pasiūlė įsteigti iniciatyvinę grupę, kuri ragintų referendume balsuoti už pilietybės išsaugojimą.

Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija posėdžiauja du kartus per metus ir aptaria Lietuvoje ir užsienio valstybėse gyvenančių lietuvių bendradarbiavimą,

keičiasi užsienio lietuviams aktualia švietimo, kultūros ir kita informacija, Seimui ir kitoms valstybės institucijoms teikia pasiūlymus, kurie padėtų stiprinti valstybingumą ir demokratinių tradicijų puoselėjimą.

Nuo 1995 metų veikiančią komisiją (iki 2007 metų tai buvo Seimo ir JAV lietuvių bendruomenės komisija) sudaro po 10 narių iš Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės. Šioje Seimo kadencijoje komisijai pirmininkauja Antanas Vinkus (LRS) ir Rimvydas Baltaduonis (PLB). **LR URM**

DAINOS IŠ TREMTIES

Minint partizanų vado Jono Žemaičio-Vytauto metus ir 1949 m. kovo 25–28 d. masinių trėmimų 70-ąsias metines nacionaliniame moksleivių dainų festivalyje „Dainos iš tremties“ skambėjo partizanų ir tremtinių dainos.

Kovo 28 d. Varėnos kultūros centre vyko nacionalinis dainų festivalis „Dainos iš tremties“. Renginio tikslas – kūrybiškai ir įtaigiai paminėti partizanų vado Jono Žemaičio-Vytauto metus ir didžiausią Baltijos šalių gyventojų masinio trėmimo operaciją „Priboi“ („Bangų mūšą“), vykusią 1949 m. kovo 25–28 d. Per šį trėmimą

iš Lietuvos buvo ištremta 32 tūkst., o iš visų Baltijos šalių – beveik 100 tūkst. gyventojų. Renginys jaunimui priminė sovietinės okupacijos netektis ir didvyrišką partizaninį pasipriešinimą. Taip siekta meninės išraiškos priemonėmis ugdyti jaunimo patriotiškumą ir norą žinoti savo šalies istoriją.

Nacionalinis festivalis „Dainos iš tremties“ vyksta jau šeštus metus. Šiame jame dalyvavo maždaug 300 dalyvių iš 23 mokyklų. Mokiniai festivalyje atliko autentiškas partizanų ir tremtinių dainas. Daugelis senų dainų skambėjo naujai, su specialiai

renginiui paruoštomis meninėmis kompozicijomis ir aranžuotėmis.

Dainų festivalį „Dainos iš tremties“ organizavo Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti kartu su Varėnos „Ąžuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centru. Šie atmintinų istorinių datų minėjimai yra sudėtinė Tarptautinės komisijos su partneriais įgyvendinamos „Mokymo apie totalitarinių režimų nusikaltimus, nusikaltimų žmoniškumui prevencijos ir tolerancijos ugdymo programos“ dalis.

www.svietimonaujienos.lt

IŠSAUGOTA PILIETYBĖ – TAVO RAKTAS SUGRĮŽTI NAMO JAV LB KRAŠTO VALDYBA

Gegužės 12 dieną organizuojamas referendumas dėl LR Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo (toliau – referendumas dėl pilietybės išsaugojimo). Jame turėsime atsakyti į vieną Valstybės ir Tautos gyvenimui itin svarbų klausimą – ar sutinkame, kad Lietuvos piliečiams, kurie įgijo kitos europinio ar euroatlantinio integracijos kriterijus atitinkančios valstybės (ES, NATO) pilietybę, būtų leista išsaugoti ir Lietuvos pilietybę.

Artėjant šiam referendumui, kuris vyks kartu su Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimais, JAV lietuvių bendruomenė ragina JAV lietuvius nepamiršti savo pilietinės pareigos ir aktyviai balsuoti artėjančiuose rinkimuose bei referendume. Mūsų tikslas – pakviesti visus balsavimo teisę turinčius LR piliečius užsiregistruoti ir dalyvauti rinkimuose bei kuo plačiau paskleisti informaciją apie tai, kaip tapti rinkėju, taip pat apie patį balsavimo procesą.

Visi Lietuvos piliečiai, planuojantys balsuoti užsienyje, gali registruotis balsavimui. Registracija vyksta per Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) puslapį: <https://www.rinkejopuslapis.lt/elektronine-registracija> ir užtrunka vos kelias minutes. Įsidėmėtina, kad visi rinkėjai, pageidaujantys balsuoti užsienyje, turi registruotis iš naujo – net ir tie, kurie jau buvo įtraukti į užsienyje balsuojančių rinkėjų sąrašus praėjusiuose rinkimuose ar referendumuose. Rinkėjo registracijos prašyme galima pasirinkti balsavimą paštu arba asmeniškai atvykstant į Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę. Čikagoje registruotis balsavimui paš-

tu galima iki gegužės 4 d.,
Vašingtone – iki gegužės 7 d.
Nusprendę balsuoti ne paštu
JAV gyvenantys rinkėjai savo
balsą galės atiduoti mūsų
šalies ambasadoje ir kon-
sulatuose. Kaip jau įprasta,
balsavimas taip pat bus orga-
nizuojamas Pasaulio lietuvių
centre Lemonte, IL.

Užsienyje balsuoti paštu jau užsiregistravo 23 242 rinkėjai, tai sudaro beveik 121 proc. visų 2016 m. Seimo rinkimuose užsiregistravusių rinkėjų skaičiaus. JAV užsiregistravusių balsuoti turime kiek daugiau nei 3200 (balandžio 2 d. duomenimis). Deja, yra nemažai rinkėjų, kurie nežino, kaip tai padaryti. Siekdami jiems padėti, įvairių organizacijų (JAV LB, Lithuanian City of Chicago Club, Pasaulio lietuvių centro, lituanistinių mokyklų ir kt.) savanoriai lietuvių susibūrimo vietose iš anksto paskelbtą dieną padeda užsiregistruoti to dar nepadariusiems ar nežinantiems, kaip tai atlikti. Tad jeigu jums reikia tokios pagalbos, **kreipkitės į savanorius, kurie jums mielai padės.**

Juos galite rasti:

Balandžio 13 d., 27 d.
(šeštadieniais) 8:30-2:00
**Čikagos lituanistinėje mo-
kykloje.**

Balandžio 27 d. (šeštadienį) Gedimino lituanistinėje mokykloje (126 N. Lake Street, Mundelein, IL 60060).

Balandžio 30 d. (šeštadienį) 8:30-2:00 Čikagos lituanistinėje mokykloje.

**Balandžio 31 d. (sekma-
dienį) po 11 val. rytinių mišių
Nativity BVM Lietuvių ka-
talių bažnyčioje Čikagoje
(Marquette Park).**

Pradedant balandžio 5 d.
- kiekvieną penktadienį nuo
5 val. po p. iki 8:30 val. v.
ir šeštadienį nuo 9 val. r. iki

1 val. po p. Maironio lituanistinės mokyklos raštinėje.

*Kiekvieną darbo dieną
nuo 9 val. r. iki 5 val. po
p. Pasaulio lietuvių centro
raštinėje.*

Kiekvieną sekmadienį
Pasaulio lietuvių centre.
Jeigu negalite atvykti, galite
paskambinti tel. +1 (708)
790-0910, jums padės užsi-
registruoti.

**Registruojantis būtina
atsinešti pasą ar asmens
tapatybės kortelę (reikia
paso numerio bei asmens
kodo, jei ir paso galiojimas
baigėsi).**

Jeigu nusprendėte registruotis patys, atkreipkite dėmesį į keletą dalykų, dėl kurių registracija gali strigti:

- *Būtina naudoti lietuviškas raides. Jei neturite lietuviškos klaviatūros, rinkėjo puslapio apačioje galite pasirinkti reikiamą raidę, ją nukopijuoti ir įterpti.*
- *Atsiminkite, kad šalis, kurioje balsuojate, yra užrašyta lietuviškai (pasirinkite ne USA, bet JAV).*
- *Besiregistruojantys JAV telefono numerį turi įrašyti be jokių skliaustelių, tarpelių ar brūkšnelių, pradėdami su +1.*

**Kviečiame dalintis šia
informacija su draugais,
pažįstamais, giminaičiais!**

Esame pasiruošę padėti su registracija visiems, kas turi sunkumų. Jeigu žinote apie tokias iniciatyvas ir kitose lietuvių susibūrimo vietose, mokyklose, bažnyčiose, parduotuvėse, prašome tokia informacija pasidalinti el. paštu informacija@javlb.org. Padėkime vieni kitiems, paraginkime registruotis.

JAV lietuvių bendruomenė taip pat siūlo prisidėti prie pilietinės akcijos „Mūsų

metas dabar”, kurios metu kviečiama dalyvauti ir aktyviai balsuoti būsimuose rinkimuose bei referendume. Daugiau informacijos apie tai rasite: <https://www.facebook.com/MusuMetasDabar/> ir <http://musumetasdabar.lt/?fbclid=IwAR1P0zPuF-bvf6bNUjEEoT0AApl0BF-1FGRxJyzCdwGAQ1pfqTn-gm0qWx46l>

Būkime pilietiškai ir kvieskime nelikti abejingais savo draugus, pažįstamus, visus bendruomenės žmones. Nedalyvaudami rinkimuose savo likimą leidžiame spręsti kitiems. Tad raginame visuotinam susitelkimui balsuojant referendume dėl Pilietybės išsaugojimo š. m. gegužės 12 d., tegu mūsų balsai tūkstančiais nuguls į tvirtą Tėvynės ateities pamatą! Nepamirškime, kad išsaugota pilietybė – kiekvieno mūsų raktas sugrįžti namo.

**Kviečiame susipažinti
su pagrindine referendumo
dėl pilietybės išsaugojimo
informacija.**

Dažnai užduodami klausimai

· **Kada bus rengiamas referendumas dėl pilietybės išsaugojimo?**

Referendums dėl pilietybės išsaugojimo vyks **2019 metų gegužės 12 dieną** kartu su LR Prezidento rinkimų pirmuoju turu ir referendumu dėl Konstitucijos 55 straipsnio pakeitimo.

· Koks tiksliai klausimas teikiamas spręsti referendumui?

Tiksli referendumui tiekiamo Konstitūcijas 12. straipsnio pakeitimo formulotē skamba taip:

*„Lietuvos Respublikos
pilietybė įgyjama gimstant ir
kitais konstitucinio įstatymo
nustatytais pagrindais.*

Lietuvos Respublikos pilietis pagal kilmę, įgijęs konstitucinio įstatymo nustatytus Lietuvos Respublikos pasirinktos europinės ir transatlantinės integracijos kriterijus atitinkančios valstybės pilietybę, Lietuvos Respublikos pilietybės nepraranda. Kitais atvejais Lietuvos Respublikos pilietis negali būti kartu ir kitos valstybės pilietis, išskyrus konstitucinio įstatymo nustatytas išimtis.

Pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką nustato konstitucinis įstatymas."

· Kuo skiriasi pilietybės išsaugojimas nuo dvigubos ar daugybinės pilietybės?

Šiam referendumui sprendžiamas klausimas yra dėl teisėtai įgytos pilietybės **išsaugojimo**. Referendume sprendžiamas klausimas dėl galimybės Lietuvos piliečiams, kurie išvyko į Vakarų Europos šalis, JAV ir Kanadą, kurios atitinka europinės ir euroatlantinės integracijos kriterijus, išsaugoti ir Lietuvos pilietybę. **Referendumui pateiktas klausimas ne apie pilietybės įgijimą ar atkūrimą, o apie jau teisėtai įgytos išsaugojimą.**

• Ar referendumu pakaitus Konstituciją, būtų sukurta papildoma privilegija gyvenantiems užsienyje?

Pilietybė – tai asmens nuolatinis teisinis ryšys su valstybe, grindžiamas abipusėmis teisėmis ir pareigomis. Šis ryšys nurodo ne tik teises (politines, ekonomines, socialines, kultūrines ir pan.), kuriomis naudojasi konkrečios valstybės pilietybės turėtojas, bet ir pareigas bei atsakomybę, kurias jam tenka ir kurias jis privalo atlikti

(Nukelta į 6 psl.)

Registruokis ir balsuok!

MŪSŲ METAS DABAR

rinkejopuslapis.lt

RINKIMAI

GEGUŽĖS 12D.
LIETUVOS
RESPUBLIKOS
PREZIDENTO

GEGUŽĖS 26D.
EUROPOS
PARLAMENTO

REFERENDUMAI

GEGUŽĖS 12D.
DĖL PILIETYBĖS
IŠSAUGOJIMO

GEGUŽĖS 26D.
DĖL SEIMO NARIŲ
SKAIČIAUS
MAŽINIMO

(Atkelta iš 5 psl.)

IŠSAUGOTA PILIETYBĖ – TAVO RAKTAS SUGRĮŽTI NAMO

(karo prievolė, mokesčiai ir kt.).

Kitos valstybės pilietybės turėjimas piliečių neatleidžia nuo pareigų Lietuvos Respublikai vykdymo.

Kokia bebūtų referendumo baigtis, visiems Lietuvos piliečiams Lietuvoje ir užsienyje ir toliau galios visos tos pačios Konstitucinės teisės ir prievolės. Jokių papildomų privilegijų (ir prievolių) referendumas jokiai piliečių grupei nesukurs, nepriklausomai nuo jo baigties.

• **Ar pilietybę išsaugoję asmenys turės atlikti karo prievolę?**

Kitos valstybės pilietybės turėjimas ar vien tik išvykimas į užsienio valstybę (išvykimo deklaravimas) **neatleidžia nuo karo prievolिनंको pareigų** Lietuvos Respublikai. Teisės aktai šiuo metu nereglamentuoja kitų šalių pilietybę turinčių asmenų privalomosios karo tarnybos atlikimo sąlygų. Taigi dvigubą ar vieną pilietybę turintys asmenys traktuojami kaip turintys vienodas pareigas ir turi būti šaukiami atlikti minėtą tarnybą bendrais pagrindais.

Jeigu LR pilietybę turintis asmuo karo tarnybą būtų atlikęs kitoje NATO ar ES valstybėje, pagal LR karo prievolės įstatymą, privalomoji pradinė karo tarnyba **jam būtų įskaitoma Lietuvos kariuomenės vado sprendimu**. LR pilietis, norintis atlikti karinę tarnybą užsienio valstybėje, turi gauti LR Vyriausybės leidimą (kripiamasi į LR vidaus reikalų ministeriją).

Jei dvigubą pilietybę turintis karo prievolíninkas yra šaukiamas tiek Lietuvoje, tiek užsienio valstybėje, visų pirma, turėtų būti atsižvelgiama į Lietuvos Respublikos interesus ir poreikį šaukti karo prievolíninką atlikti privalomąją karo tarnybą Lietuvoje.

• **Kuriose ES ir NATO šalyse karo tarnyba yra privaloma?**

Be Lietuvos tokių šalių yra 9: Austrija, Danija, Estija, Graikija, Kipras, Norvegija, Suomija, Švedija ir Turkija. **Žiniai. Danijoje, Estijoje, Norvegijoje ir Švedijoje kasmet pašaukiama mažiau nei 20 procentų tai amžiaus grupei priklausančių jaunuolių.**

• **Ar pilietybės išsaugojimas suteiktų papildomų sveikatos draudimo lengvatų?**

Teisę dalyvauti privalomojo sveikatos draudimo

sistemoje turi Lietuvoje nuolat gyvenantys jos piliečiai ir užsieniečiai bei laikinai Lietuvoje gyvenantys ir teisėtai dirbantys užsieniečiai bei jų nepilnamečiai šeimos nariai. Pilietybę išsaugantys Lietuvos piliečiai, jei **negyvens Lietuvoje**, nebus laikomi sveikatos draudimo sistemos dalyviais ir neturės prievolės mokėti sveikatos draudimo įmokų.

Kitose valstybėse gyvenantiems Lietuvos piliečiams bus taikomi tų valstybių sveikatos draudimą, teisę į sveikatos paslaugas reguliuojantys teisės aktai.

• **Ar pilietybę išsaugoję asmenys įgytų papildomų socialinių garantijų?**

Socialinės apsaugos sistemos priemonės nėra susietos su pilietybe – jos susietos su gyvenamąja vieta.

Socialinių paslaugų teikimas, paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas, asmenų lygių galimybių gynimas, darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, darbo teisinių santykių reguliavimas taikytini tik Lietuvoje gyvenantiems Lietuvos piliečiams.

Teisę gauti piniginę socialinę paramą, valstybės mokamas išmokas, skirtas vaikams išlaikyti, taip pat teisę naudotis užimtumo rėmimo sistema turi tiek Lietuvos piliečiai, tiek kiti atitinkamuose įstatymuose nurodyti žmonės, kurie yra deklaravę savo gyvenamąją vietą Lietuvoje arba įtraukti į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą, arba faktiškai gyvena Lietuvoje.

Kitos valstybės pilietybės įgijimas **neturėtų įtakos pensijų mokėjimui**. Kiekvieno pensijos gavėjo pensijos dydis yra individualus, priklausantis nuo to, kaip ilgai žmogus dirbo ir kokio dydžio buvo jo pajamos, nuo kurių jis mokėjo pensijų socialinio draudimo įmokas.

• **Mokesčiai. Ar pilietybę išsaugojęs Lietuvos pilietis mokės mokesčius Lietuvos**

valstybei?

Mokesčių objektas nėra susijęs su turima pilietybe. Mokesčiai mokami ten, kur uždirbamos apmokestinamosios pajamos.

• **Ar kitos valstybės pilietybę turintis Lietuvos pilietis gali būti renkamas Lietuvos Respublikos Prezidentu ar Seimo nariu?**

Asmuo, turintis kitos šalies pilietybę, Lietuvos Respublikos Prezidentu ir Seimo nariu renkamas būti negali.

Informacija žiniai

• *Europos Sąjungoje 22 valstybėse siauresne ar platesne apimti pripažįstama dviguba pilietybė ar pastebimos dvigubos pilietybės įteisinimo tendencijos. Prancūzijoje beveik 5 mln. gyventojų turi dvigubą pilietybę. Suomija, iki 2003 metų draudusi dvigubą pilietybę, priėmė naują Pilietybės įstatymą, kuriuo įgyvendino esminę pilietybės reformą, leisdama ne tik dvigubą, bet ir daugybę pilietybę. Vengrijoje įstatymas, leidžiantis dvigubą pilietybę, priimtas 2010 metais.*

• *ES valstybės, kurios leidžia turėti dvigubą pilietybę: Belgija, Bulgarija, Kroatija, Kipras, Čekija, Danija, Suomija, Prancūzija, Vokietija (bet tik su kitomis ES šalimis), Graikija, Vengrija, Airija, Italija, Latvija, Liuksemburgas, Malta, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovėnija, Ispanija, Švedija.*

• *ES valstybės, kurios neleidžia turėti dvigubos pilietybės: Austrija, Estija, Lietuva, Nyderlandai, Slovakija.*

• *2018 m. gruodžio 6 d. Norvegijos parlamentas priitarė įstatymui, įteisinančiam dvigubą pilietybę. Įsigaliojęs įstatymas leis atvykusiems į Norvegiją kitų šalių piliečiams išlaikyti šalių, iš kurių jie atvyko, pilietybę, o tiems, kurie prarado Norvegijos pilietybę įgydami kitos, ją išsaugoti arba susigrąžinti.*

Daugiau informacijos www.pilietybesvarbu.lt

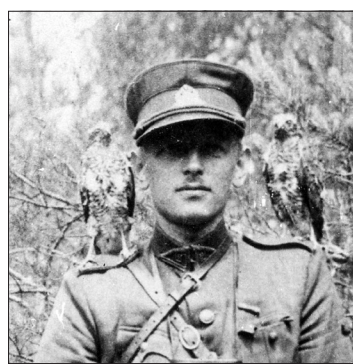

ČIKAGOJE BUS ATIDENGTA PAMINKLAS ADOLFUI RAMANAUSKUI-VANAGUI

Gegužės 4 dieną Čikagoje bus atidengtas skulptoriaus Jono Jagėlos sukurtas paminklas partizanų vadui Adolfui Ramanauskui-Vanagui.

„Trys organizacijos – Pasaulio lietuvių centras, JAV lietuvių bendruomenė ir Lietuvos konsulas Čikagoje – mielai sutiko paminklą pasistatyti Čikagoje, prie Pasaulio lietuvių centro pastato. Tai jungtinis projektas, iš kurio dar išaugo graži idėja – toje vietoje, kur bus statomas paminklas, įrengti Laisvės parką”, – „Lietuvos žinioms” sakė JAV lietuvių bendruomenės vicepirmininkė Austėja Sruoga.

A. Ramanausko-Vanago gimimo šimtmečiui skirtas paminklo pernai nepavyko pastatyti jo gimtajame mieste Niu Britene (Konektikuto

Adolfas Ramanauskas-Vanagas

valstijoje).

Kaip rašo dienraštis, po Rūtos Vanagaitės pareiškimų, esą A. Ramanauskas-Vanagas galėjo bendradarbiauti su KGB ir gal netgi galėjo būti prisidėjęs prie Holokausto, Niu Briteno miesto valdžia pernai atsisakė suteikti leidimą statyti paminklą, nors R. Vanagaitė dėl ankstesnių savo teiginių vėliau atsiprašė Lietuvos žiniasklaidoje. **15min.lt**

Clevelando vyresniųjų skaučių Židinys
kviečia visus į
**DAINAVOS ANSAMBLIO
VYRŲ VIENETO KONCERTĄ**
dirigentas DARIUS POLIKAITIS

SUGRĮŠ IŠ KELIONĖS PAVASARIO VĖJAI

2019 m. balandžio 27 d., 7 val. v.
Lietuvių namų didžiojoje salėje

Bilietai: \$20.00 Užsakyti skambinkite 440 442-9091

Kviečiame visus kartu atšvęsti
Clevelando vyr. skaučių Židinio
AUKSINĘ SUKAKT!

algirdasmullolis@hotmail.com

JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS KRAŠTO VALDYBOS NAUJIENOS

Lietuvos valstybės atkūrimo 101-osios ir Lietuvos Nepriklausomybės 29-osios metinės Hartforde, CT.

Kovo 23 dieną Hartforde, CT, paminėtos Lietuvos valstybės atkūrimo 101-osios ir Lietuvos Nepriklausomybės 29-osios metinės. Renginio metu vyko diskusijos apie artėjančius rinkimus ir referendumą dėl pilietybės išsaugojimo, jas vedė JAV LB Krašto valdybos pirmininkas Arvydas Urbonavičius ir KV išdininkė Rasa Dooling. Į šventę atvyko ilgametė JAV LB tarybos narė dr. Elona Vaišnienė, sulaukta svečių ir iš gretimos valstijos - Vorčesterio miesto.

Niujorko Apreiškimo bažnyčios pašventinimas.

Džiaugiamės, kad nuo 1914 metų lietuvių globojama Niujorko Apreiškimo bažnyčia renovuota ir Bruklino vyskupo J. E. Nicholas DiMarzio iškilmingai per šv. Mišias pašventinta. LR ambasadorius JAV Rolandas Kriščiūnas sveikino gausiai į iškilmes bažnyčioje susirinkusias lietuvių, ispanų, italų bendruomenes ir dėkojo visiems, prisidėjusiems prie šventovės renovacijos. Ypatinga proga giedojo jungtinis lietuvių, ispanų, italų choras, giesmes atliko dainininkė Simona Minns.

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena Los Andželo lietuvių bendruomenėje.

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena Los Andželo lietuvių bendruomenėje - mažųjų sveikinimai ir aistras kelianti viktorina šeštadieninėje lituanistinėje mokykloje, diskusijos JAV lietuvių bendruomenės vei-

Apreiškimo parapijos patikėtinis Raimundas Šližys, laikinai vykdomi Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Niujorke vadovo pareigas Gitana Skripkaitė, JAV LB KV sekretorė, Niujorko apygardos pirmininkė Rasa Sprindys, LR ambasadorius JAV Rolandas Kriščiūnas, LR nuolatinė atstovė JT Audra Plepytė, JAV LB KV pirmininkas Arvydas Urbonavičius, JAV LB KV spaudos administratorė, Niujorko apygardos valdybos narė Laura Vidžiūnaitė.

klos ir registravimosi balsuoti klausimais, šventinės Mišios ir nuoširdus Los Andželo lietuvių bendruomenės narių dėmesys. Šventiniuose renginiuose dalyvavo ir JAV LB KV pirmininkas Arvydas Urbonavičius.

Balandžio 4 d. JAV LB KV pirmininkas Arvydas Urbonavičius lankėsi Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo batalione, kur domėjosi bataliono veikla ir tarnybos sąlygomis ir diskutavo apie užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių tarnybą Lietuvos kariuomenėje. Bataliono vadas majoras Egidijus Čiūtas papasakojo apie šį batalioną, kurio pagrindinis uždavinys - būti pasirengus užtikrinti strateginio lygmens vadaviečių įrengimą ir funkcionavimą nustatytuose operacijų rajonuose. Bataliono kariai taip pat reprezentuoja valstybę ir kariuomenę oficialiuose renginiuose.

Šis batalionas įkurtas 1993

JAV LB KV pirmininkas Arvydas Urbonavičius (nuotraukoje kairėje) lankėsi Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo batalione.

metais, jo pagrindinė užduotis tuomet buvo administruoti pastatus ir kitas materialines vertybes, kurios buvo perimtos iš Lietuvą palikusios sovietų kariuomenės. 1998 m. batalionas pervadintas į Lietuvos didžiojo kunigaikščio

Gedimino štabo batalioną. Jam buvo suteikta teisė perimti visas tarpukario Lietuvos didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 1-ojo pėstininkų pulko, pradėto formuoti 1918 m. lapkričio 23 d., tradicijas ir atributiką.

Švietimo lyderystės forumas ir projekto „Lyderių laikas 3” mokymai.

JAV LB KV narės Inga Klimašauskienė, Rasa Mitrulevičienė ir Loreta Timukienė kartu su JAV lituanistinių mokyklų atstovais bei kitais lietuviškoje veikloje dalyvaujančiais užsienio lietuviais iš 22 pasaulio

šalių dalyvavo kovo 21-23 d. Vilniuje vykusiame penktajame nacionaliniame švietimo lyderystės forume ir projekto „Lyderių laikas 3” mokymuose. Buvo mokomasi inicijuoti bei vykdyti kokybinius pokyčius

savo organizacijose, diskutuota įvairiais lietuviškos bendruomeninės veiklos klausimais, pasidalinta tokio darbo patirtimi, nebuvo išvengta karštų diskusijų artėjančio referendumo dėl pilietybės išsaugojimo temomis.

Miuziklo pristatymas Kaune.

Sandros Scedrinės nuotr.

Balandžio 3 d. Kaune, „Žalgirio” arenoje vyko tarptautinė miuziklo „Žygimanto Augusto ir Barboros Radvilaitės legenda” premjera. Šis pristatymas, kurio vienas iš iniciatorių yra JAV lietuvių bendruomenė, tapo didžiausiu visų laikų uždaru patalpų miuziklo pristatymu Lietuvoje ir pirmu tokios apimties lietuvių Lietuvoje bei užsienyje vienijančiu bendru scenos darbu. Nuoširdžios pagarbos ir padėkos žodžių nusipelnė „Dainavos” choristai, pasirodę drauge su visa tituluota miuziklo trupe. Reikia paminėti, kad choristai aukojo ne tik savo atostogų laiką, bet ir iš savo lėšų sumokėjo dalį kelionės išlaidų.

Kaip sako daug laiko ir energijos šiam projektui skyrusi JAV LB KV vykdomoji vicepirmininkė Austėja Sruoga, šis išskirtinis projektas nebūtų įmanomas ir be dosnių rėmėjų pagalbos. Jau ne pirmą sykį

miuziklo parodymą paremia Gražina Liautaud, esame dėkingi Lietuvių Fondui, Kazickų šeimos fondui, logistikos kompanijai „Unlimited Carrier”. Pasak šios jau ne vieną lietuvišką renginį parėmusios kompanijos vadovo Svajūno Masilionio, „Šis projektas išsiskiria savo svarba Lietuvai ir kartu lietuvių išeivijos bendruomenei. Tai puikus sumanymas, įrodantis, kad išeivija nėra nutolusi nuo

Lietuvos kultūrinio gyvenimo. Išeivijos menas yra labai platus, apimantis bene visas meno rūšis. Natūralu, kad išeivija išugdė ir pasaulinio garso menininkų.” Džiaugiamės, jog šis daugelio žmonių tiestas tiltas ne tik sujungė į vienumą „šiapus” ir „anapus”, bet ir tapo dar vienu mūsų bendrystės liudijimu, leidžiančiu tikėti šios bendrystės galia.

JAV LB KV informacija

PAIEŠKA

Lituanistikos tyrimo ir studijų centras Čikagoje apsiėmė darbą sukurti suskaitmenintą „Dirvos” laikraščio archyvą. Jiems trūksta kai kurių metų „Dirvos” numerių, tai:

1. 1940 m., Nr 31-53 (nuo rugpjūčio iki gruodžio);
2. 1941 ir 1942 m. visi numeriai;
3. 1943 m. Nr. 3 ir Nr. 4.

Taip pat trūksta įvairių numerių nuo 1920 iki 1935 m. Jei kas turėtų asmeniniuose archyvuose tuos „Dirvos” numerius, prašau kontaktuoti: Kristina Lapienytė, LTSC,[www.lithuanian-research.org], tel 773-434-4545.

„Dirvos” inf.

KAUNE IŠKILMINGAI IR GRAŽIAI PAMINĖTAS PREZIDENTO ANTANO SMETONOS DUOTOS PRIESAIKOS LIETUVOS VALSTYBEI 100-METIS

A. Smetonos priesaikos tekstą skaito Raimundas Kaminskas.

Jaudinančiai ir iškilmingai Kaune, Maironio g. 27, kur dabar yra Mykolo Riomerio Universiteto Viešojo saugumo akademija, jos Didžiosios auditorijos salėje įvyko šventinis renginys, skirtas paminėti pirmojo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos, išrinkto Lietuvos Valstybės Tarybos posėdyje, priesaikos priėmimo 100-metį. Simboliška, kad šiuose rūmuose, kur 1919 metais buvo įsikūrusi Lietuvos Vyriausybė, yra išlikusi ta pati salė, kurioje ir vyko prezidento Antano Smetonos ir tuometinės Vyriausybės narių priesaikos priėmimas.

Šį renginį, kaip daugelį kitų istorinių bei tautiškų renginių, organizavo Lietuvos Sąjūdžio Kauno taryba kartu su Stasio Lozoraičio senjorų akademija, remiant Mykolo Riomerio Universiteto Viešojo saugumo

pagerbti ir apdovanoti specialiu suvenyru - prezidento Antano Smetonos šimtmečiui paminėti skirtais šventiniais medaliais. Gražiai minėjimą papildė atvykęs kandidatas į Lietuvos Respublikos prezidentus Arvydas Juozaitis. Mintimis ir jausmais sugrįžti į praėjusios istorijos šimtmetį Lietuvoje leido parodyto filmo - siužeto apie A.Smetoną (1874 – 1944) peržiūra.

Buvo daug kalbėtojų, kurie vienaip ar kitaip savo prisiminimais, vertinimais iš po šimtmečio klodų kėlė vieną svarbiausių Lietuvai istorinę prezidento Antano Smetonos asmenybę. Paminėsiu vos keletą įstrigusių minčių iš kalbėjusių renginio dalyvių ir svečių pasisakymų. Gaila, kad tokiu prasmingu renginiu nesusidomėjo nei viena iš televizijos ar radijo stočių. Kai

būtų pritvirtinta memorialinė lenta, primenanti, kad čia 1919 m. balandžio 6 d. priesaiką davė pirmasis Lietuvos valstybės prezidentas. Trumpas priesaikos tekstas, bet toks stiprus ir daug įpareigojantis:

„Aš, Antanas Smetona, Lietuvos valstybės Prezidentas, Tautos atstovybės valia pastatytas šitos aukštos pareigos eiti, Didžiu ir Visagaliu Dievu prisiekiu ir pasižadu Lietuvos piliečiams, jų Atstovybės, Valstybės Tarybos akivaizdoje, kad aš mano pilietiška garbe ir kilniausiais mano sielos jausmais būsiu ištikimas Lietuvos Valstybei ir jos Konstitucijai ir sąžiningai eisiu aukštas mano pareigas. Taip man Dieve padėk. Amen.“

Arvydas Juozaitis ir Leonas Milčius.

Išsamų pranešimą „Antano Smetonos pirmojo prezidentavimo šimtmetis“ padarė Vilnius universiteto Istorijos fakulteto doc. dr. Aurelijos Gieda. Apžvelgęs ilgą istorinį laikotarpį, kai po lenkinimo, ilgos carizmo priespaudos, lietuviško rašto, spaudos draudimo, atskirų šviesuolių dėka formavosi lietuviškoji savimonė, kuri pažadino ir iškėlė išskirtines asmenybes, kurios 1918 m. labai sudėtingomis geopolitinėmis sąlygomis atkūrė nepriklausomą Lietuvos valstybę. Nemažiau pavojų ir neaiškumų tyrojo ir vėliau, tad reikia deramą pagarbą atiduoti ilgamečiam to laikmečiui prezidentui Antanui Smetonai, buvusių Vyriausybių nariams ir bendrai lietuviybės, tautos reikšmės išlaikymo politikai. Šiltais prisiminimais apie prezidentą A. Smetoną pasidalijo buvęs jo vairuotojas Leonardas Kairiūkštis.

Savo trumpame pasisakyme sveikinau ir dėkojau organizatoriams, dalyviams už tokį puikų, prasmingą ir jaudinantį renginį, kuris mus visus sugrąžino į nepaprastai svarbų, o gal ir lemiamą istorinį momentą Lietuvos valstybei ir visai lietuvių tautai. Tai, kas kažkada

buvo tolimesnis, dabar grįžta su didesniu žinojimo, didesniu tiesos atskleidimu, didžiųjų to metų asmenybių teisingesniu iškėlimu ir įvertinimu. Grįžta ne tik 1918-ųjų metų Vasario 16-oji, bet ir visi kiti buvusios Nepriklausomybės metai. Jie darosi tarytum artimesni, geriau suprantami. Taip pat ir mums, kurie gimėme Antrojo pasaulinio karo metais ir mokėmės sovietiniais laikais, visą laiką teisingo žinojimo labai trūko. Tad dabar, būnat ar tai Užulėnio kaime, kur gimė A. Smetone, ar Kaune, Lietuvos Istorinėje Prezidentūroje, ar Klivlende, kur Prezidentas gyveno iki jo tragiškos mirties, atrodo, visai naujai pažįsti ir vertinti šią pačią iškiliausią tau-

nės Nepriklausomos Lietuvos ir Prezidento Antano Smetonos vykdomos tvirtos tautiškos politikos. Džiugdamasis, kad vis daugiau atsiranda teisingų istorinių knygų apie A.Smetoną, apgailestavau, kad ne tik Vilniaus valdžia, pabūgusi ir delsdama Vilniuje pirmajam Prezidentui pastatyti paminklą, bet ir mūsų kūrėjai, inteligentija vis tebelieka skolingi šios istorinės asmenybės meninio įamžinimo atžvilgiu.

Kandidatas į Lietuvos Respublikos prezidentus Arvydas Juozaitis sakė, kad prezidentas A.Smetona žymi visai naują atskaitos momentą Lietuvos istorijoje. Jis pritarė anksčiau pasakytam Algio Juliaus Greimo teiginiui, kad A. Smetonos asmenybė tikrai buvo ašinė to meto Lietuvai, apie kurią viskas sukosi ir kuri visus laikė. Kai jį visi kritikavo, jis tvirtai stovėjo ir liudijo Lietuvos nepriklausomybę. Kai liberalinis globalizmas stengiasi naikinti tautas, tautiškumą, dabar mums labai trūksta tokių asmenybių kaip A. Smetona, kurios galėtų telkti žmones tautinės savimonės pagrindu, nes Europos Sąjunga gali išlikti ir gyvuoti tik kaip suverenių valstybių sąjunga, kurioje kiekviena tautinė valstybė gali jaustis saugi, išlaikanti savo tautinį orumą, kalbą, kultūrą, religiją ir tradicijas. Iškėlė mintį, kad pirmajam Lietuvos valstybės Prezidentui paminklą derėtų pastatyti Vilniuje, Daukanto aikštėje.

Dar ilgai susirinkusieji kalbėjosi, sklaidė parodėlėje eksponuojamas naujai išleistas knygas ir senus leidinius, džiaugėsi padovanotais medaliais ir klausėsi gražių lietuviškų dainų. Gera, kad tokios išskirtinės jubiliejinės datos mus ne tik visu šimtmečiu grąžina atgal, primena svarbiausius valstybės istorinius įvykius, asmenybes, bet ir suteikia ryžto drąsiau žvelgti į ateitį, pajauti ir savo atsakomybę už tautos, valstybės išlikimą.

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo Akto signataras dr. Leonas Milčius, 2019 m. balandžio 7 d., Raudondvaris

Dainuoja Garliavos Trečio amžiaus universiteto moterų ansamblis „Griežlė“, vad. Danguolė Žalnierė.

akademijai. Minėjimą vedė Lietuvos Sąjūdžio Kauno tarybos pirmininkas dr. Raimundas Kaminskas. Čia pat buvo pristatyta naujai išleistų knygų ir jo surinktų bei išsaugotų tarpukario Lietuvos periodinės spaudos leidinių paroda apie prezidentą A. Smetoną. Garliavos moterų ansamblis „Ežiulė“ (vad. Danguolė Šalnienė) renginio dalyviams pristatė koncertinę programą. Garbingi svečiai buvo

R. Kaminskas perskaitė A. Smetonos priesaikos tekstą, kurį tikrai girdėjo šios salės sienos, bandėme įsivaizduoti ir mintyse išgirsti, kaip jis tada skambėjo. Daug gražių momentų iš A.Smetonos biografijos priminė jo gimnaitė Sigutė Smetonaitė Petrauskienė. Kalbėjusiai Kauno miesto Tarybos narei Jūratei Norvaišienei buvo pasiūlyta, kad miesto valdžia pasirūpintų, jog prie šio namo

Knygų ir leidinių parodos fragmentas. Visos nuotraukos straipsnio autoriaus.

„APIE KNYGĄ, SKIRTĄ LIETUVIAMS VISAME PASAULYJE”

Balzeko lietuvių kultūros muziejaus direktorė R. Janz, LR generalinis konsulas Čikagoje M. Bekešius, knygos autorė G. Sviderskytė ir muziejaus įkūrėjas S. Balzekas Jr.

Virginijos Petrauskienės nuotr.

Gražina Sviderskytė, kovo 23-osios vakarą Balzeko lietuvių kultūros muziejuje pristatydama savo naują knygą „Lituanica. Nematoma pusė“, pažadėjo apdovanoti nelaukto ir įdomiausio klausimo iš salės autorių. Jam mokslininkė sakė padovanosianti knygą, apie kurią pasikalbėti tą šeštadienio vakarą susirinko nemažas būrys žmonių. G. Sviderskytė pridūrė, kad Lietuvoje vos per mėnesį buvo parduotas beveik visas pirmasis šio leidinio tiražas. Kartu su autore glėbelis paskutinių likusių leidinių apie Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydį per Atlantą atkeliavo į Čikagą.

Pateko į slapčiausius archyvus

Mokslininkė ir išskirtinio tyrimo autorė G. Sviderskytė, pasakodama šios knygos atsiradimo istoriją, išskyrė Balzeko lietuvių kultūros muziejaus svarbą. Būtent čia jai buvo suteikta galimybė pastudijuoti muziejaus saugykloje esantį vertingą S. Dariaus archyvą. Jame surasta informacija nebeleido sustoti, tarsi skatino tęsti tiesos apie legendinį „Lituanicos” skrydį paieškas.

Būtent tiesos, pagrįstos dokumentais, gal ir ne tokios romantiškos, kokios norėtųsi. „Man sako, kad sugrioviau mitą apie *Lituanicą*. Bet iš tiesų dariau ką kita. Ieškojau to, ko pasigedau aplinkoje, tradicijoje, atminties kultūroje, istoriografijoje – dokumentalaus istorinio pasakojimo apie *Lituanicą*”, – ši mintis išsakyta pirmaisiais knygos sakiniiais, nuskambėjo ir susitikimo Balzeko muziejuje metu. G. Sviderskytės po siūlė iščiupinėta ir dokumentais pagrįsta dviejų lietuvių lakūnų skrydžio istorija autorei pradžioje atrodė kaip eilinis istorijos detektyvas, bet tyrimo eigoje tapo panašesnė į politinį trilerį.

Mokslininkė pasidžiaugė, kad jai pavyko patekti į visus šiaapus ir anapus Atlanto esančius archyvus, kuriuose saugomi jos tyrimui reikalingi

istoriniai dokumentai ir kuriuos ji buvo užsimojusi patikrinti. Buvo atverti net privatūs, itin kruopščiai saugomi seifai, kurių savininkai panoro likti nežinomi.

Autorė sakė, kad knygai paskyrė septynerius metus. Pradžioje buvo parašyta mokslinė disertacija, kurią apgynusi, G. Sviderskytė pakluso savo dėstytojų ir kolegų raginimui: „Gražina, eik ir rašyk knygą. Parašyk, kad ją skaitytų ne tik profesoriai, bet ir lietuviai visame pasaulyje”.

Dokumentuose – tiesa, griauanti mitus

Pristatydama savo knygą, G. Sviderskytė ir pasakojo, ir intrigavo, užsimindama apie tai, į kokius iki šiol neatsakytus klausimus apie S. Dariaus ir S. Girėno legendinį skrydį jai pavyko atsakyti.

Ar geri ir patyrę lakūnai buvo Darius ir Girėnas? Autorė tegia: jie buvo „žali”, jie nebuvo iki galo kruopščiai pasirengę skrydžiui ir beprotiškai drąsiai improvizavo. Kodėl nukrito ir sudužo „Lituanica”? Ar G. Sviderskytės atliktas tyrimas patvirtino ankstesnes versijas apie tai, kad lėktuvas galėjo būti apšaudytas? O gal avarija įvyko dėl tą naktį siautusias audros? Išanalizavusi vokiečių policijos raportą apie katastrofą ir lietuvių komisijos to meto tyrimą, laikraščių straipsnius bei diplomatinę valstybių susirašinęją, G. Sviderskytė atmetė apšaudymo versiją. O toje vietoje, kur nukrito „Lituanica”, tą 1933 metų liepos 17-osios naktį audros nebūta – tą liudija archyviniai meteorologų žemėlapiai. Beje, dar viena G. Sviderskytės pataisa Dariaus ir Girėno žūties istorijoje – „Lituanica” nu-

krito ne Soldino, o Dolcigo miške.

Autorė sakė niekada negalėjusi numatyti, kur ją „užneš” „Lituanicos” skrydžio ir katastrofos tyrimas – jis šakojosi ir sluoksniavosi, neišvengiamai pasukdamas į Lietuvos, Vokietijos ir JAV to meto politinių peripetijų zoną.

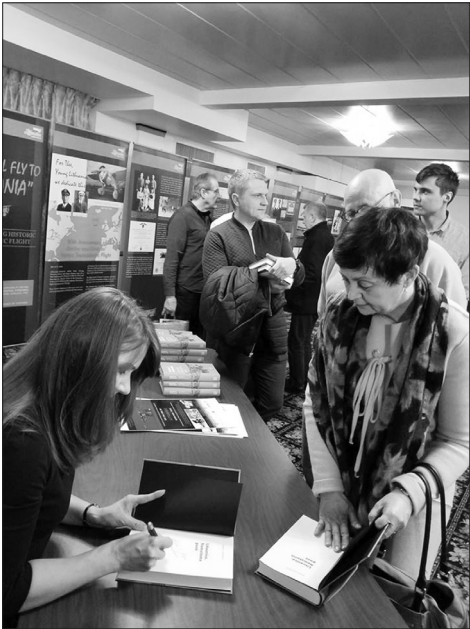
Ragina atiduoti garbės skolą

Kalbėdama apie žuvusių lakūnų atminimo įamžinimą, G. Sviderskytė išsakė netikėtų minčių. Netikėčiausias – dviejų draugų Dariaus ir Girėno mitą supurtantis knygos autorės raginimas atiduoti garbės skolą ir atskirai palaidoti „Lituanica” skridusius lakūnus. „Po sėkmingo skrydžio jiedu buvo sutarę baigti visus reikalus ir daugiau neturėti nieko bendro” – sakė G. Sviderskytė.

„Ar buvo numatytas koks nors prizas Dariui ir Girėnui, jeigu jie būtų sėkmingai perskridę Atlantą?”, – šio klausimo autorius Tomas Dundzila, lakūnas mėgėjas, gavo prizą – autorės pasirašytą knygą. Koks atsakymas į šį klausimą? Prizo niekas nebuvo numatęs. Tik pats Darius buvo sau pasiskyręs savotišką apdovanojimą: jis planavo dar kartą, dabar jau vienas, perskristi Atlantą ir iš Lietuvos pargrįždamas į Ameriką, pasiekti absoliutų pasaulio rekordą. Deja, beprotiškas planas nepavyko.

G. Sviderskytė prisipažino, kad „Lituanicos” ir jos lakūnų istorijos tyrimas pakeitė jos pačios gyvenimą. Tyrėjos teigimu, ši istorija pasirodė esanti tokia turtinga, kad joje darbo, ieškant atsakymų į dar neatsakytus klausimus, užteks ne vienam mokslininkui.

Virginija Petrauskienė

Skaitytojai, laukdami G. Sviderskytės autografo, išsirikiavo į eilę. *Virginijos Petrauskienės nuotr.*

MONOSPEKTAKLIŲ MEISTRĖS JUBILIEJUS. AKTOREI BIRUTEI MAR – 50

Birutė Mar

teatras.lt

*juokdary išminčiaus širdim –
uždangą nakties pakėlęs
surinkęs karalių ašaras
bėgantį laiką ir gėlą –
nusimesk savo rūbą dulkėtą
ir pabūk dar laimingas
akimirkšnį vėlų –
kai visi užmiršo tave
senojo teatro tyloj pasilikusį...*

*dar pabūk juokdary –
dar iš laimės virpėdamas
šok savo šokį –
netikros mėnesienos šviesoj
netikrų karalysčių karaliams...*

Šį eilėrašį Birutė Mar parašė lygiai prieš dvidešimt metų Teatro dienos proga. Birutė Mar – šiuo pavardės trumpiniu aktorė, režisierė ir poetė Birutė Marcinkevičiūtė gerai žinoma ne tik Lietuvos, bet pasauliniame teatro kontekste, kovo 23 dieną jai sukako 50 metų. Šiandien ją drąsiai galime vadinti aktore-lydere monodramos srityje. Birutė Mar galima prilyginti Oskarui Koršunovui, pastaruoju metu geriausiai pasaulyje žinomam lietuvių režisieriui. Pasauliniame monodramos kontekste tokį „vaidmenį” atlieka Mar. Tai galime stebėti ne vien sekdami tarptautinių festivalių panoramą, bet ir jų apdovanojimus, kuriuose pagrindiniais prizais itin dažnai apdovanojama ši aktorė.

Per porą dešimtmečių susiformavo ne tik Birutės Mar misionieriškas požiūris į savo aktorės-režisierės profesiją, bet ir tiriamasis siekis kuo giliau pažinti ir kaskart naujai reflektuoti monospektaklį kaip reiškinį, šią teorinę refleksiją pritaikyti kuriant naujus spektaklius. Vos tik baigusi studijas Sankt Peterburgo teatro akademijoje, Birutė Mar išvyko ilgai stažuotei į Japonijos teatro mokyklą. Grįžusi, po pirmųjų sėkmingų režisūrinių žingsnių Lietuvos teatre, ši menininkė nesustojo, neapsiribojo savo pasiekimais – nuolat tobulinosi, ieškojo galimybių dalyvauti įvairiuose Europos seminaruose, stažuotėse, skirtuose aktoriaus profesiniam ugdymui.

Tokia „kelionė” iškristalizavo Birutės Mar nuoseklią atsivadimą monospektakliui.

Palaipsniui, kai ši kūrybos forma tapo nedaloma šiuolaikinio teatro dalimi, Mar imta laikyti jo pradininke ir lydere Lietuvoje, o monospektakliai įgijo tam tikrą akademinį statusą. Apie šios aktorės monospektaklius parašyta daug recenzijų, atsiliepimų, sukaupų Lietuvos nacionalinio dramos teatro archyve. Ji pati apie monožanrą sako: „Natūralu, jog kurdama autorinį spektaklį (savo kūrinį) esi nušaliau, suburi savo komandą ir vedi paskui save. Man tai tapo labai įdomu. Ne tik suvaidinti vaidmenį, bet ir sukurti sceninę spektaklio estetiką, visumą, kurioje tavo „partneriais” būtų visi komponentai – šviesa, muzika, erdvė. Žinoma, įdomu vaidinti ir gero režisieriaus dideliame spektaklyje, bet taip nutinka nedažnai. Be to, savąjį mažą spektaklį lengviau puoselėti, auginti, rūpintis juo. Pradėjau kurti savo spektaklius būtent iš noro nesustoti, eiti gilyn į save, kad suvokčiau, kas esu, ką dar galiu. Ir tikrai, per naują vaidmenį susipažįstu su vis kita savimi. Kitas režisierius galbūt neturėtų nei laiko, nei noro tavyje ieškoti kažko naujo (dažniausiai režisieriai ir išnaudoja tik vieną ar kitą jau atrastą aktoriaus ampluą), o man pačiai įdomu keistis. Tai ir kelias į vidinę laisvę.”

Birutės Mar monospektakliai apkeliaavo ne tik Europą, bet ir visą žemyną. Turbūt nėra mažųjų formų festivalių, į kuriuos nebūtų pakviesta ši menininkė.

Birutė Mar yra išleidusi ne vieną knygą, jos veiklos laukas labai platus. Intensyvi pastarųjų metų B. Mar kūrybinė veikla, statomų kūrinių temų aktualumas, o kartais ir ypatingas sudėtingumas, pilietinė atsakomybė (pvz., spektaklis „Ledo vaikai”, skirtas Lietuvos tremtiniais Sibire), byloja apie Birutės Mar kūrybos brandą.

Birutė Mar kartu yra ir puiki vadybininkė. Įvairių rekonstrukcijų ir vaidybinių aikštelių stoka ją inspiravo dar vienam žingsniui: 2018 metų spalio mėnesį ji įkūrė „Solo” teatrą.

Daiva Šabasevičienė, teatras.lt

Spausdiname Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro informaciją dėl kaltinimų Jonui Noreikai (Generolui Vėtrai).

„Dirva“

II DALIS (PABAIGA)

LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRAS

DĖL KALTINIMŲ JONUI NOREIKAI (GENEROLUI VĖTRAI)

Tuomet žydai staiga pareiškė, kad jie bandys savo tautiečius kaip galima skubiau sutelkti Vilijampolėje, kur buvo numatyta įkurti žydų getą” (iš W. Stahleckerio pranešimo Himleriui; *Henry A. Zeiger, The case against Adolf Eichmann, The New American Library, 1960, p.64-67*).

Lietuvos žydų bendruomenės atstovas, Vilniaus geto tyrėjas Ilja Lempertas teigia, kad iki 1941 metų pabaigos ir dar vėliau patys žydai Vilniaus gete negalėjo patikėti, kad jų buvimas getuose reiškia jų fizinį sunaikinimą: „Turėkime omenyje, to meto žmonės apie Holokaustą nežinojo, apie jį žinome mes, turėdami prieš akis visą Antrojo pasaulinio karo įvykių paveikslą. Jie mato, kad elgiamasi blogai, bet nežino, kad Holokaustas jau prasidėjęs. Be to, 1941-ųjų rudenį naciai įveda mirties bausmę už žydų slėpimą. Pasakojama, kad tą rudenį Katedros aikštėje pakorė žmogų, padėjusį žydams. Ir lentelę užkabino, kad taip bus visiems” (*Zigmas Vitkus, Vilniaus getas – kai žmonės bandė įsivaizduoti gyvenimą, Kelionė, 2013*).

Žmonės klaidino tai, kad pirmieji masiniai šaudymai Lietuvoje vyko dar iki getų įsteigimo, taip pat skirtingas getų gyvavimo laikotarpis: mažieji getai su savo gyventojais buvo greitai sunaikinti, o didieji Vilniaus, Kauno getai gyvavo keletą metų, Šiaulių getas likviduotas tik 1944 m. Būta atvejų, kai išlaisvinti ir slepiami žydai neatlaikydavo įtampos ir patys grįždavo į getą – ten jiems atrodė saugiau.

Šiaulių apygardos komisaras Hansas Gewecke, kurio filmuotų prisiminimų įrašai saugomi JAV Holokausto memorialiniame muziejuje Vašingtone, teigė, kad tuo metu jie nemanė, kad getai baigsis žydų sunaikinimu. Anot H. Gewecke, vienas iš nacizmo ideologų „Rozenbergas pasakė, kad Šiauliuose žydai ir prieš karą gyveno gete. Uždarymą į getus Rozenbergas laikė humanišku dalyku”. Po karo sąjungininkai buvo sulaukę H. Geweckę, tačiau po tardymų paleido nepaisant jo tiesioginių įsakymų dėl Žagarės ir Šiaulių getų.

Panašūs kaip J. Noreikai kaltinimai (kolaboravimu su naciais

ir prisidėjimu prie žydų izoliavimo) buvo pateikti ir Lietuvos Laikinosios vyriausybės vadovui Juozui Ambrazevičiui – Brazaičiui bei Vidaus reikalų ministrui Jonui Šlepečiui. 1974 m. JAV Kongreso nurodymu JAV Teisingumo departamentas dėl šių kaltinimų atliko išsamų tyrimą ir jų veikloje neradus nusikaltimo įrodymų juos išbraukė iš įtariamųjų sąrašo (*LGGRTC. Genocido tyrimo centras nepasiduos vulgariam spaudimui, Delfi.lt, 2019*)

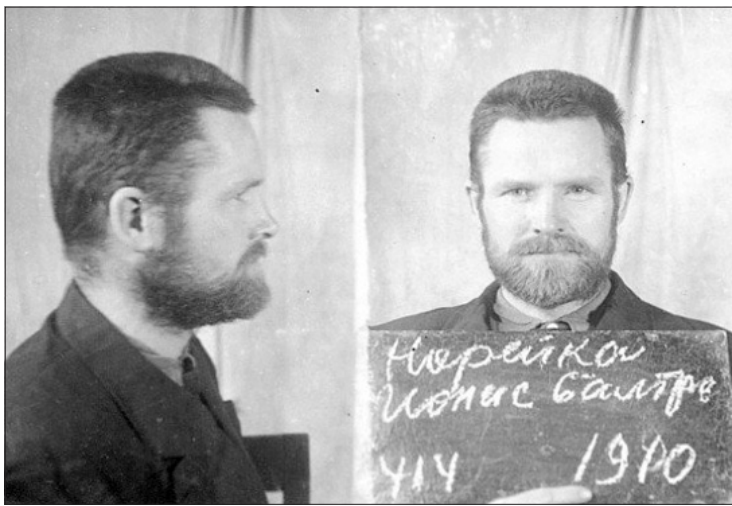
Tarptautiniu mastu iki šiol diskutuojama ar geto vidaus tvarką palaikančios struktūros vertintinos kaip nacių kolaborantės. Žydų taryba (judenratas) ir geto žydų vidaus policija vykdė nacių nurodymus geto teritorijoje: atrinkdavo nedarbingus gyventojus (juos naciai veždavo sušaudyti), perduodavo vokiečių nurodymus dėl turto atidavimo, prižiūrėdavo, kaip vykdomos vidaus taisyklės ir t.t. Pasak žydų istoriko I. Lemperto, „*Judenratas* – iš tiesų prieštarinčiai vertinamas. Tačiau taip vertina žmonės, nežinantys istorijos. Pasidomėję giliau, pamatysime, kad juoda – balta istorija čia netinka.” Pažymėtina, kad Lietuvos žydų iniciatyva Kauno žydų geto seniūnų tarybos pirmininko Elkeso Chaimo Chanono ir Kauno geto policijos vadovo Judo Zupavičiaus atminimas įamžintas garbės lentomis.

6. J. Noreikos veikla nevertintina kaip kolaboravimas, jis buvo aktyvus antinacinio pogrindžio dalyvis.

Šiaulių apskrities viršininko Jono Noreikos veikla nevertintina kaip kolaboravimas pagal įprastą, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nurodomą kolaboravimo sąvoką (tėvynės išdavikas, bendradarbiaujantis su šalį okupavusios valstybės institucijomis, kenkiantis savo krašto valstybingumui ir piliečių interesams) dėl šių aplinkybių:

– J. Noreikia Šiaulių aps. viršininku paskirtas ne nacių, o lietuvių Laikinosios vyriausybės.

– J. Noreika, būdamas Šiaulių aps. viršininku, priešinosi lietuvių mobilizacijai į vokiečių kariuomenę ir SS legiono steigimui Lietuvoje, taigi, priešinosi lietuvių kolaboravimui su naciais; už tai dvejus metus buvo kalintas Štuthof

Jonas Noreika – Generolas Vėtra sovietų kalėjime. *Lietuvos ypatingojo archyvo nuotr.*

koncentracijos stovykloje. Kaip nurodo vokiečių saugumo policijos ir SD vadas Karlas Jėgeris, J. Noreika „vadovavo lietuvių pasipriešinimo judėjimui ir ypač kurstė prieš Reicho komisaro paskelbtą lietuvių tautos mobilizaciją” (*Štuthofo koncentracijos stovyklos kortelės, Archiwum Muzeum Stutthof, Sygn., I-III-11224*).

– J. Noreika buvo aktyvus pagrindinės antinacinės lietuvių organizacijos Lietuvių frontas dalyvis: įkūrė karinio padalinio „Kęstučio” Šiaulių apygardos štabą, rūpinosi tokių štabų įkūrimu Telšių ir Mažeikių apskrityse, rūpinosi ginklais Lietuvos karinių pajėgų atkūrimui, platino draudžiamą Lietuvių fronto spaudą, prisidėjo prie pagrindinio Šiaulių apskrities laikraščio leidimo. „Lietuvių fronto” tyrėjas Mindaugas Bloznelis J. Noreiką įtraukė tarp 53 žymiausių „Lietuvių fronto” dalyvių. Pažymėtina, kad į „Kęstučio” padalinio narius buvo priimami tik tie, kurie nebuvo susitępę kolaboravimu su priešu (*Mindaugas Bloznelis, Lietuvių frontas, Kaunas, 2008, p.91, 382, 398, 399; LYA, f. K-1, ap.58, b. 27355/3, t.7, p.223; Viktoras Ašmenskas, Generolas Vėtra, Vilnius, 1997, p.341, 428; Petras Jurgėla, Lietuviškoji skautija, 1975, p. 687*).

– Žinomas Šiaulių antinacinės rezistencijos dalyvis, žydų gelbėtojas Domas Jasaitis J. Noreiką įvertino kaip aktyvų antinacinį rezistentą. Savo prisiminimuose D. Jasaitis rašo: „Mano nuomone, Bubas yra atsakingas už Šiaulių apskrities [viršininko] Jono Noreikos, didelio patrioto ir rezistentą, suėmimą 1943 m. kovo mėn. ir išvežimą į Štuthofą.” Lietuvių enciklopedijoje, kurios vienas iš redaktorių yra D. Jasaitis, rašoma: „J. Noreika 1941 m. Lietuvos laikinosios vyriausybės buvo paskirtas Šiaulių aps. viršininku. Eidamas šias pareigas susirišo su pogrindžiu ir griežtai gynė krašto reikalus prieš okupantus. 1943 m. po propagandinės kelionės į Vokietiją išspausdino lietuviškoje spaudoje straipsnį – „Šių dienų Vokietija”, kuris buvo nepalankus nacių režimui” (*Lietuvių enciklopedija,*

XX tomas, Bostonas, p.409; Išgelbėję pasaulį. Žydų gelbėjimas Lietuvoje 1941-1944, LGGRTC, Vilnius, 2001, p.45).

– 1946 m. sovietų tardomas J. Noreika sakė: „Tautine veikla buvau artimai susijęs su Šiaulių ligoninės direktoriumi Jasaičiu. Mes svarstydavome politinius klausimus, susijusius su Lietuvos ateitimi. Svarstėme tarptautinę padėtį ir padarėme išvadas, kad vokiečiai pralaimės šį karą, bet mūsų interesas buvo palaikyti su jais atsargius kontaktus, kad anglai ir amerikiečiai pirmieji užimtų Vokietiją ir su jų pagalba Lietuva galėtų atsilaikyti prieš SSRS. Siekiant šių tikslų mes susitarėme su Jasaičiu aktyviai veikti kur bebūtume”. 1946 m. J. Noreika į savo kuriamą antisovietinę pagrindinę organizaciją buvo numatęs įtraukti į Vakarus pasitraukusį D. Jasaitį, siunčiamam į užsienį studentui Varanckui J. Noreika nurodė surasti D. Jasaitį ir per jį užmegzti ryšius su užsienio lietuviais (*LYA, f-K1, ap.58, b.9792/3, t.1, p.128-129*);

– J. Noreikos bendražygis Damijonas Riauka liudija, kad „Jonas Noreika neskirstė okupanto į savus ir svetimus: „Mūsų paklaustas, kaip mums reikia elgtis su vokiečiais Noreika pasakė: „Rusai mums nedraugai, o vokiečiai – ne broliai”. J. Noreika „kartu su kitais 10 Žemaitijos inteligentų reikalavo vokiečių vadovybę uždrausti genocidą prieš lietuvių ir žydų tautybių žmones ir suteikti Lietuvai savivaldą. 1943 m. vasarį parašė straipsnį „Šių dienų Vokietija”, kuriame demaskavo nacistų režimo pragaištingumą kaip lietuvių tautai, taip ir pačiai Vokietijai”.

– Sakydamas baigiamąją kalbą sovietų teisme J. Noreika sutiko su visais kaltinimais dėl pasipriešinimo sovietų valdžiai, išskyrus kaltinimą, kad „savanoriškai tarnavo vokiečiams”; J. Noreika pabrėžtinai prašė sovietų teismo jį išteisinti tik pagal šitą kaltinimo punktą (*LYA, f-K1, ap.58, b.9792/3, t.4; V. Ašmenskas, Generolas Vėtra, Vilnius, p. 359, 384*).

Jonas Noreika savo gyvenimu įrodė, kad kitų piliečių ir Tėvynės gerovė jam buvo

aukščiau asmeninių interesų. Jis aktyviai priešinosi tiek nacių, tiek sovietų okupacijoms, dėl ko buvo abiejų režimų įkalintas, o sovietų ir nužudytas. Išlaisvintas iš Štuthofo koncentracijos stovyklos turėjo galimybių pasitraukti į Vakarus, kur jo laukė žmona ir mažametė dukra, tačiau grįžo į sovietų okupuotą Lietuvą ir siekdamas vienyti ginkluoto pasipriešinimo judėjimą ruošė sukilimą už Lietuvos laisvę.

7. J. Noreika priklausė antinaciniam Šiaulių pogrindžiui, kuris gelbėjo žydus, J. Noreika padėjo žydų gelbėjtojams.

Šiaulių antinacinės rezistencijos pogrindis, kuriam priklausė J. Noreika, D. Jasaitis, Šiaulių viceburmistras Vladas Pauža, Šiaulių mokytojų seminarijos direktorius Adolfas Raulinaitis ir kt., užsiėmė žydų gelbėjimu.

Vieni svarbiausių šio gelbėjimo tinklo veikėjų buvo Vaiko draugijos Šiaulių sk. pirmininkė Sofija Lukauskaitė-Jasaitienė ir jos vyras, Šiaulių ligoninės direktorius Domas Jasaitis, organizavę ir vykdę plačias žydų gelbėjimo akcijas (*Žydų gelbėjimas Lietuvoje II Pasaulinio karo metais 1941-1944 m., Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus, Vilnius, 2011, p.59*). „Nebuvo dienos, kad keletas žydų neateitų į [Jasaičių] namus, norėdami gauti maisto, pasiimti paliktų apsaugai daiktų ar prašyti tarpininkavimo ir kitokios pagalbos ar palikti žinią, kuri būtų naudinga kitam žydai.” S. Jasaitienė liudija, kad „išgelbėti žydą visuomet buvo susiję su mirties pavojumi ir tam asmeniui, ir jo artimiesiems. O gelbėjimo aplinkybės buvo tokios sunkios ir komplikotos, kad norint išgelbėti vieną [žydą], į tą darbą reikėjo įtraukti bent 5-10 asmenų”. Jonas Daugėla liudija, kad Šiaulių žydų gelbėjimui „buvo suorganizuota net atskira organizacija iš vietos žymesniųjų visuomenės veikėjų”. (*Išgelbėję pasaulį. Žydų gelbėjimas Lietuvoje 1941-1944, LGGRTC, Vilnius, 2001, p.59, 196-204*).

D. Jasaitis su J. Noreika buvo susiję tampaiais pagrindiniais ir asmeniniais ryšiais, draugavo ir bendradarbiavo leisdami ir platindami pagrindinę spaudą. Šiaulių apskrities rezistencinės tarybos leidžiamas laikraštis išspausdino straipsnį, kuriame buvo pasmerkti žydų žudymai ir nurodyta, kad Lietuvai atstačius nepriklausomybę bus teisiami šių žudynių vykdytojai ir pagalbininkai. Pogrindiniam leidiniui savo antinacinį straipsnį parašė ir J. Noreika.

Žydus gelbėję šiauliečiai pasitikėjo J. Noreika, jį vertino

(Nukelta į 11 psl.)

RENGINIŲ KALENDORIUS

Balandžio 27 d., šeštadienį, 7:00 val. vak. įvyks Lietuvių namuose „Dainavos” ansamblio vyrų vieneto koncertas.

Rengia vyr. skaučių „Židinyš”.

(Atkelta iš 10 psl.)

DĖL KALTINIMŲ JONUI NOREIKAI (GENEROLUI VĖTRAI)

labai teigiamai. D. Jasaitis J. Noreiką apibūdino kaip rezistentą, „griežtai gynusį krašto reikalus prieš okupantus”. Šiaulių antinacinio pogrindžio dalyvis, Šiaulių viceburmistras Vladas Pauža, nacių persekiojamiesiems išdavęs daugiau kaip 300 asmens pažymėjimų, dėl kurių ne kartą teko aiškintis vokiečių saugumo agentams, J. Noreiką įvertino kaip „didį patriotą, per daug neatsargų kalbose, staigaus, ugningo būdo tautos didvyrį, mirusį dėl mūsų ir Lietuvos laisvės” (*Domas Jasaitis, Žydų tragedija Hitlerio okupuotoje Lietuvoje, Draugas, Čikaga, 1962; Išgelbėję pasaulį. Žydų gelbėjimas Lietuvoje 1941-1944, LGGRTC, Vilnius, 2001, p.214*). Šiaulių aps. finansų sk. vedėjas Antanas Gurevičius J. Noreiką vertino kaip žydų gelbėtoją, motyvuodamas tuo, kad „Šiaulių aps. Valdybai priklausė Vaiguvos vaikų prieglauda. Taigi ji buvo atsakinga už šios prieglaudos gerovę ir visapusišką vaikų aprūpinimą, vadinasi, ir 7 žydų vaikų bei vienos suaugusios žydaitės, kuri ten ėjo prieglaudos sekretorės pareigas” (*A.Gurevičiaus sąrašai, 1999, p.120*). J. Noreikos bendražygis Damijonas Riauka liudija, kad pirmomis karo dienomis J. Noreiką įkalbinėjo su tikta vežimu važiuojančią žydų šeimyną pasukti iš kelio ir kuo skubiausiai slėptis nuo vokiečių (*Genocidas ir rezistencija Nr.1 (39), Vilnius, 2016, p.50*).

Nacių suimtas, tardomas ir kalinamas J. Noreika neišdavė žydų gelbėtojų ir pogrindžio dalyvių. Po dvejus metus kalinimo Štuthofio koncentracijos stovykloje į Lietuvą grįžęs J. Noreika antisovietinę pogrindžio organizaciją sukūrė su Šiaulių žydų gelbėtojų tinklo aktyvia nare, buvusia Šiaulių bibliotekos vedėja Ona Lukaškaite-Poškiene, Domo Jasičiaio žmonos Sofijos Lukauskaitės-Jasaitienės serimi.

8. Jonas Noreika savo

gyvenimą paaukojo Tėvynės laisvei, jį represavo abi okupacinės nacių ir sovietų valdžios.

Jonas Noreika savo gyvenimu įrodė, kad kitų piliečių ir Tėvynės gerovė jam buvo aukščiau asmeninių interesų. Jis aktyviai priešinosi tiek nacių, tiek sovietų okupacijoms, dėl ko buvo abiejų režimų įkalintas, o sovietų ir nužudytas. Išlaisvintas iš Štuthofio koncentracijos stovyklos turėjo galimybių pasitraukti į Vakarus, kur jo laukė žmona ir mažametė dukra, tačiau grįžo į sovietų okupuotą Lietuvą ir siekdamas vienyti ginkluoto pasipriešinimo judėjimą ruošė sukilimą už Lietuvos laisvę.

Jono Noreikos humanizma liudija:

– aktyvus priešinimasis okupaciniams nacių ir sovietų režimams;

– bendražygių liudijimai;

– pasiaukojanti šiltine sergančio Štuthofio lagerio kalinio prof. Vlado Jurgučio globa;

– Štuthofe kartu kalėjusio kun. Stasio Ylos vertinimas: „J. Noreika grįžo [į Lietuvą] mirti su kitais mirstančiais už tėvynę. Būdamas teisininkas jis suprato, kas jo laukė, tačiau tėvynės meilė buvo jam brangesnė už viską”;

– Štuthofio koncentracijos stovykloje sukurta J. Noreikos malda (*Stasys Yla, Žmonės ir žvėrys Dievų miške, Kaunas, 1991*);

– priešmirtinis palinkėjimas dukrai: „Aš noriu matyti tave pilną tikrai kūrybingos jėgos, nes neapykanta – griauananti, o meilė – kurianti jėga” (*Vidmantas Valiušaitis, Ką apie Generolą Vėtrą pasakojo jo dukra, Delfi.lt, 2018*).

9. G.A. Gochino atliktas tyrimas negali būti laikomas nei objektyviu, nei moksliniu.

Centras ištyrė G.A. Gochino išvadas bei pridėtus dokumentus ir pateikė jam ir teismui argumentuotus vertinimus. Centro nuomone, G.A. Gochino tyrimas vertintinas kaip bandymas pagrįsti kitų šaltinių nepatvirtintus jau minėto vieno liudininko (Aleksandro Pakalniškio) prisiminimus

Jono Noreikos-Generolo Vėtros atminimo lenta, kabėjusi ant Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos pastato Vilniuje.

Archyvinė nuotr.

TS-LKD FRAKCIJA SMERKIA S. TOMO IR K. JURAIČIO VEIKSMUS IR RAGINA TEISĖSAUGĄ PRINCIPINGAI JUOS ĮVERTINTI

Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos seniūnas Gabrielius Landsbergis ir frakcijos seniūno pavaduotoja Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė griežtai smerkia viešoje erdvėje įvykdytą pretendento į Europos Parlamentą Stanislovo Tomo ir buvusio pretendento į kandidatų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose

ir kaip nacių propagandos kopijavimas dėl lietuvių, o ne vokiečių atsakomybės už Holokaustą Lietuvoje. Jo pateikti dokumentai Centrai iš esmės buvo žinomi, tarp jų nėra jokių naujų svarių argumentų, suteikiančių pagrindą pakeisti 2015 m. Centro išvadą.

G.A. Gochino tyrimas negali būti laikomas objektyviu ir moksliniu dėl šių priežasčių:

– G.A. Gochinas savo pateiktiems istoriniams šaltiniams netaiko išorinės ir vidinės kritinės analizės, nevertina jų patikimumo;

– G.A. Gochinas dokumentus atrinko remdamasis ne objektyvumo kriterijais, o bandydamas pagrįsti išankstines nuostatas;

– G.A. Gochinas vertina pavienius dokumentus, nederindamas jų su kitų archyvinių dokumentų, žinomų faktų, liudijimų ir aplinkybių visuma, taip ignoruodamas mokslinei analizei būtiną bendrą istoriografinį kontekstą;

– G.A. Gochino pateiktos apibendrinančios išvados akivaizdžiai prieštarauja kai kuriems jo paties pateiktiems dokumentams;

– kai kurie G.A. Gochino teiginiai galimai pažeidžia LR Konstitucijos nuostatas ir visuotinai pripažintą nekaltumo prezumpciją.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Kazimiero Juraičio vandalizmo aktą prieš memorialinę lentą, skirtą karininkui Jonui Noreikai-Generolui Vėtrai, ragina atsakingas teisėsaugos institucijas operatyviai išnagrinėti ir principingai įvertinti S. Tomo ir K. Juraičio veiksmus bei kviečia atkurti vandalizmo aktu sunaikintą atminimo lentą.

„Įvykdytas vandalizmo aktas ir tai, kad jis buvo tiesiogiai transliuojamas socialiniuose tinkluose, rodo, kad šiuo veiksmu norima sukiršinti visuomenę, tačiau jis visiškai nesusijęs su istorinės tiesos paieškomis ar su paties Jono Noreikos asmenybe, bet greičiau buvo paskatintas savanaudiško siekio atkreipti dėmesį į S. Tomo ir K. Juraičio asmenis, sujautrinti

kuo didesnį visuomenės ratą ir taip, žemiausiu būdu, susikurti politinę reklamą artėjančių rinkimų kontekste”, – teigė G. Landsbergis.

TS-LKD Politinių kalininių ir tremtinių frakcijos pirmininkė R. Morkūnaitė-Mikulėnienė pažymėjo, jog „tokie veiksmai gali sudaryti pavojingą precedentą”.

„Jokie istoriniai klausimai negali būti sprendžiami jėgos panaudojimo būdu, niekinant paminklus, kapus ar atminimo vietas. Istorinės tiesos nustatymas turi būti vykdomas teisiniu keliu, remiantis atsakingų institucijų ir kompetentingų specialistų, istorikų išvadomis, o ne tokiomis iniciatyvomis”, – teigė Seimo narė.

TS-LKD inf.

KŪJAGALVIAI (SATYRA)

*Daužys paminklus, kūjagalviai daužys,
Į šukes mūs istoriją trupins.
Viešai niekšystes užsimoję darys,
Lyg apgirtę po vieną ir grupėm.*

*Už rublius ir už dolerius šmeiš,
Tautos didvyrius mindžios su kojom.
Purvo miglą po žemę paskleis
Slapčiomis užverbuoti atstovai.*

*Broleli, lietuvi, pabuski!
Pasiimk pakabintą botagą.
Juk ilgai tikrai neužtruksi,
Kol suruoši jiems pirtį gerą.*

*Gi, uždelsus, gali pavėluoti,
Kūjagalviams nėra nieko švento.
Išguis ir galėsi sapnuoti,
Kur buvo kadaise gyventa.*

*Pradės nuo lentos su didvyrio vardu,
Vėliau nepatiks ir bažnyčios, jų bokštai.
Tad geriau jau iškarto užkirst botagu,
Jei ramybės giminėje trokšti.*

Leonas Milčius
2019-04-09
Raudondvaris

LAURAI ASADAUSKAITEI-ZADNEPROVSKIENEI – PASAULIO TAURĖS ETAPO SIDABRAS

Sofijoje (Bulgarija) š.m. balandžio 12 d. vykusio šiuolaikinės penkiakovės Pasaulio taurės II etapo moterų varžybų finale Laura Asadauskaitė-Zadneprovskienė užėmė 2-ją vietą, o Gintarė Venčkauskaitė-Juškienė - 12-ąją.

Plaukimo ir fechtavimosi rungtyse Lietuvos atstovės sekėsi labai panašiai.

Plaukdamą G. Venčkauskaitė-Juškienė distanciją įveikė per 21 min. 21,09 sek. ir užėmė 19-ąją vietą (268 taškai), o minimaliai atsilikusi olimpinė čempionė buvo 21-a (2:21,83; 267).

Fechtuojantis jau L. Asadauskaitė-Zadneprovskienė minimaliai aplenkė savo kolegę. Vilniety buvo 15-a (18 laimėtų kovų, 17 pralaimėtų; 208), o G. Venčkauskaitė-Juškienė liko laipteliu žemiau (17/18; 202).

Vis dėlto olimpinei čempionei daug geriau sekėsi papildomame fechtavimo si etape. G. Venčkauskaitė-Juškienė jau pirmąją kovą pralaimėjo airei Natalyai Coyle ir liko be papildomų taškų. Netrukus L. Asadauskaitė-Zadneprovskienė įveikė tą pačią airę, dar nugalėjo britę Joanną Mur, japonę Reną Shimazu, lenkę Anną Maliszewską, baltarusę Anastasiją Prokopenko ir į savo sąskaitą įsirašė 5 papildomus taškus.

Jojimo rungtyje G. Venčkauskaitė-Juškienė kliudė 3 kliūtis, 9 sek. viršijo leistiną

laiko limitą ir turėjo tenkintis 270 taškų (32 vieta rungtyje). Tuo metu L. Asadauskaitė-Zadneprovskienė per prapliupusią liūtį suklydo tik įveikdama vieną kliūtį ir pelnė 293 taškus (16 vieta).

Bendrojoje įskaitoje po 3 rungčių pirmavo prancūzė Marie Oteiza, sukaupusi 843 taškus. Antra buvo baltarusė Vilha Silkina (822), trečia – britė Francesca Summers (794). Pastarąją sportininkę nuo L. Asadauskaitės-Zadneprovskienės (773 taškai; 15 vieta) skyrė 21 sek., nuo G. Venčkauskaitės-Juškienės (740; 27) – 54 sek.

Bėgdama ir šaudydama L. Asadauskaitė-Zadneprovskienė ėmė greitai artėti prie pirmojo trejeto, trečiojo apsilankymo šaudykloje metu ji pavijo, o bėgdama trečiąją ratą ir išsiveržė į antrąją vietą. Šaudyti paskutinį kartą Lietuvos sportininkė pradėjo tuomet, kai pirmavusi prancūzė M. Oteiza atliko paskutinį taiklų šūvį ir sugrįžo į bėgimo trasą. Vis dėlto netaiklūs keletas pirmųjų šūvių neleido L. Asadauskaitei-Zadneprovskienei užmegzti kovos dėl pirmosios vietos, tačiau ir antroji vieta į elito varžybas po beveik metų pertraukos sugrįžusiai olimpinei čempionei suteikė daug džiaugsmo.

„Esu labai laiminga dėl sugrįžimo ant pakynos. 10 mėnesių nedalyvavau varžybose dėl traumos ir

Laura Asadauskaitė-Zadneprovskienė

UPIM

operacijos, tad esu labai laiminga”, – iš karto po finišo sakė L. Asadauskaitė-Zadneprovskienė.

Paskutinįją rungčių olimpinė čempionė įveikė per 12 min. 16,90 sek. (3 vieta; 564 taškai) ir iš viso finale surinko 1337 taškus. Varžybų laimėtoja tapusi M. Oteiza finale surinko 1352 taškus, o trečiąją vietą užėmusi italė Alice Sotero – 1332.

G. Venčkauskaitė-Juškienė bėgdama ir šaudydama taip pat ženkiai pagerino savo poziciją. Kaunietė bėgimo ir šaudymo trasą įveikė per 12 min. 14 sek. (2 vieta; 566), o bendrojoje įskaitoje pakilo į 12-ąją vietą (1306).

pentathlon.lt, delfi.lt

ŠUOLININKĖ Į TOLĮ JOGAILĖ PETROKAITĖ IŠKOVOJO PERGALĘ JAV

Jogailė Petrokaitė

Organizatorių archyvas

„Crimson Tide Invite” len-gvosios atletikos varžybose JAV š.m. balandžio 12 d., penktadienį lietuvė Jogailė Petrokaitė laimėjo šuolių į tolį rungčių.

Lietuvos atstovė nušoko 6 m 13 cm. Jai tai buvo pirmos

varžybos stadione nuo 2017 metų liepos mėnesio.

„Leon Johnson NSU Invite” varžybose Miglė Muraškaitė ieties metime buvo antra (43 m 60 cm), 100 m barjeriniame bėgime - aštunta (15,17 sek.),

šuoliuose į tolį - 13-a (5 m 15 cm), o 200 m bėgime - 19-a (26,49 sek.). Rūta Okulič-Kazarinaitė 400 m barjeriniame bėgime finišavo penkta (1.05,48).

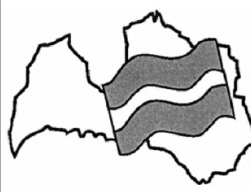
ELTA

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais 9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpikas, 82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687. Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

Now serving Lithuanians, including former Taupa Members!

Latvian Cleveland Credit Union

1385 Andrews Avenue
Lakewood, Ohio 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
latvian@ameritech.net

Hours: Mon, Wed, Fri 9:00AM-3PM
Tue 9:00AM-5:30PM
Sun 9:30-10:30AM, 1st and 3rd Sundays each month, except Federal Reserve holiday weekends

View our Website and Facebook page for a list of our services:

www.latvianclevelandcu.org

www.facebook.com/latvianclevelandcu

2 YR IRA 2.75%
3 YR IRA 3.00%

MOBILE BANKING | INTERNATIONAL WIRES
CREDIT/DEBIT CARDS | SAVINGS | CHECKING

310.828.7095 | info@clcu.org
www.clcu.org

